

Največja delovna zmaga v prvem letu petletke Mladinska proga Šamac—Sarajevo dograjena

Mladinska proga je dograjena. — Danes ob osmih jutraj bo iz Šamca prispel prvi vlak na novo postajo v Sarajevo.

Stane Kavčič:

Mladinska proga

Zgodovina naše narodno-osvobodilne borbe je polna slavnih in velikih dogodkov, zmag in dni. Toda tudi v dobi sedanje povojne socialistične izgradnje naše domovine je mnogo pomembnih uspehov in rezultatov, zlasti na področju izpolnjevanja našega plana. Z delovnim pletom, udarništvom in delovnimi naporoma našega delovnega ljudstva so bile dosežene te zmage in uspehi. Toda brez dvoma je glede tega današnji dan eden največjih. Danes proslavlja mladina Jugoslavije in z njo vsi naši narodi eno svojih največjih zmag. Ta zmaga se imenuje mladinska proga Šamac—Sarajevo. Danes bo to razdaljo prevozil prvič vlak po novozgrajeni progi, ki jo mlada generacija poklanja našim narodom kot del svojega doprinosa k petletnemu planu.

Danes naše mlado pokolenje s svojimi mislimi in duhom spremlja enakomerno ropolanje vlaka, spominjajoč se napornega dela, vročine, pesmi in prešernega mladinskega veselja, s katerim je bila grajena proga in premagovane vse prirodne prepreke, ki so mladim graditeljem stale na poti. Šamac—Sarajevo — to sta sedaj dve besedi, ki ju izgovarjajo stotisoči mladih sinov in htera naših narodov z radostjo in ponosom, svesti si svojih dolžnosti in pravic, ki jih izpolnjujejo in uživajo v naši novi državi. Ti dve besedi predstavljata danes za vse naše delovno ljudstvo korak naprej v boljše življenje in v socialistično izgradnjo. Šamac—Sarajevo je danes živ primer novega jugoslovanskega patriotizma, s katerim so prevzeli vsi naši delovni ljudje, toda v prvi vrsti naša mladina. Zaveš, da so storili svojo dolžnost do ljudstva in domovine, to je največje in istočasno tudi najlepše plačilo vsem tem mladim ljudem, ki so v potu svojega obraza in žuljavih rok vztrajali in zmagali na častni fronti dela za izgradnjo mladinske proge. O mladinski progi danes pripovedujejo stotisoči mladih ljudi kot o svojem najlepšem doživetju. Očetje in mame z radostjo v srcu poslušajo to pripovedovanje svojih otrok in zavirali bi jim njihovo mladost in bodočnost, ako ne bi roditeljska ljubezen bila tako vzvišena, lepa in nese-

bična. Tako pa se vesele z njimi v prepričanju, da bo tudi njihova jesen in zima srečnejša in lepša, kot sta bili pomlad in poletje.

Skupaj z našo mladino in našimi narodi praznujejo danes in se spominjajo mladinske proge desetisoči mladincev širom sveta. Mladim borcem za svobodo grškega, kitajskega, indijskega in mnogih drugih tlačenih, zaslužjenih polkolonialnih in kolonialnih narodov — ostaja Šamac—Sarajevo v večnem spominu kot živ primer svobodne in radostne ustvarjalne mladosti, ki jo uživa naša mladina. Oni so danes z nami ob strmih bregovih reke Bosne, ob tunelih, mostovih in v slavlju. Mi smo z njimi pri njihovih bojih, v preganjanju, terorju, v ječah in trpljenju. Vsi skupaj se radujemo ne samo zato, ker je danes prišel vlak iz Šamca v Sarajevo, ampak tudi zato, ker vemo, da bo ta vlak šel naprej, v Atene, Sanghaj, Kalkuto ...

Mladinska proga Šamac—Sarajevo je izročena prometu. Ogromni interesi je vladal vsepovsod za to našo največjo akcijo povojne socialistične izgradnje. Slevilo delavcev-mladincev gre v stotisoče, kubatura porabljenega, izkopanega in premelanega materiala v milijone. Tempo izgradnje, delovni polet in elan presegajo vse dosedanje uspehe. Način organiziranja delovne sile je grandiozen in edinstven. Sprito tega se upravičeno vprašujemo za vzroki in objektivni pogoji, ki so dali možnost takemu ustvarjanju. Upravičeno se postavlja vprašanje, katera je tista gonilna sila, ki je gnala stotisoče mladincev prostovoljno na progo, v tekovanje, novatorstvo in udarništvu. Odgovor je samo eden. Ta vzrok in sila je nova Titova Jugoslavija, to so naši narodi, Tito sam in Partija. Zato tudi mladinska proga ni velika in edinstvena kamo po kilometrih, kubaturah, delavcih, udarnikih in po tempu izgradnje. Mladinska proga je predvsem velika in pomembna po patriotizmu, požrtvovalnosti in po novem odnosu do dela, ki ga je mlada generacija naših narodov pokazala in dokazala. Jasno je, da predvsem ta dejstva delajo progo res veliko in še bolj pomembno. Kapitalistični sistemi nekaterih večjih držav zapada si-

cer poznajo — po številu delavcev namreč — podobne graditve. Toda nikdar ne bodo poznali in ne morejo poznati podobnih delovnih akcij po načinu organiziranja delovne sile, po tempu izgradnje in po delovnem elanu. Takih akcij kapitalistični sistem kljub vsem finančnim in tehnično-produkcijskim možnostim ni bil in nikdar ne bo sposoben ustvariti. Takih delovnih podvigov ni zmožna nobena doktrina, plan, dolarska demokracija ali »skrivnost« atomske bombe. To je zmožno ustvariti samo resnično svobodno ljudstvo v socializmu ali na poti k njemu. Ali ni potemtakem dograditev mladinske proge Šamac—Sarajevo nov udarec vsem imperialističnim hujskačem in osvajalcem? Ali ne pomenita besedi Šamac—Sarajevo nov kamen v stavbi miru, demokracije in svobode sveta? Jasno je, da pomenita, in tega se moramo mi vedno, ko bomo ugotavljali gospodarske in notranje-politične koristi mladinske proge, še posebej zavedati.

Nihče, kdor ni bil na mladinski progi, si ne more dovolj nazorno in živo predstaviti njene gradnje, delovnega elana, discipline in načina dela, s katerim so mladi graditelji in brigadirji premagovali vse težave. Mislim pa, da je izmed vseh, mnogoštevilnih notranjih in zunanjih izrazov duha, ki je vladal na mladinski progi, bila najbolj značilna parola: Mi gradimo o progo — proga gradi nas. Ta parola je bila postavljena na mnogih mestih, postala je sestavni del misli, duha in čustev vsakega mladincev. Zelo težko bo mogoče dovolj oceniti gospodarski, notranje in zunanje politični efekt mladinske proge. Toda še težje, lahko rečemo nemogoče, bo dovolj oceniti vzgojno vlogo, ki jo je imela, jo ima in jo bo imela mladinska proga za vso našo mladino in tudi za ostale delovne ljudi. Mlada generacija naših narodov ima primere, na katerih se uči in vzgaja. To je naša narodno-osvobodilna borba, to je borba naprednih sil s Partijo na čelu v času vojne in tudi pred njo. Toda v isto vrsto s temi slavnimi primeri in dnevi se danes postavlja mladinska proga, ki je postala šola stotisočev mladih ljudi naše nove domovine. Toda to ni bila samo šola,

Odredbe vrhovnega komandanta obojnih sil in ministra za narodno obrambo FLRJ o praznikih JA

Dne 22. decembra 1941. leta je bila v mestu Rudom z ukazom vrhovnega štaba partizanskih odredov Jugoslavije formirana I. proletarska narodno-osvobodilna udarna brigada. Na ta dan je bila ustanovljena prva regularna enota narodno-osvobodilne vojske in partizanskih odredov, ki je odigrala pomembno vlogo v veliki osvobodilni borbi naših narodov in pri ustvarjanju ter graditvi naše slavne Jugoslovanske armade.

Da bi ostal v trajnem spominu dan, ko je bila formirana prva enota naše armade, da bi se vodstvo in borci Jugoslovanske armade ter naši narodi vzgajali na neštevilnih primerih predanosti ljudstvu, junaštvu in samopotrvovalnosti,

odrejam:

da se 22. december — dan formiranja I. proletarske narodno-osvobodilne udarne brigade — proslavlja v vsej Armadi kot praznik in »Dan Jugoslovanske armade«.

Smrt fašizmu — svobodo narodu!

20. X. 1947. leta.

Vrhovni komandant obojnih sil in minister za narodno obrambo FLRJ maršal Jugoslavije Josip Broz-Tito

Dne 21. maja 1942. leta so v borbi naših partizanskih enot proti fašističnim okupatorjem in domačim izdajalcem sodelovala tudi naša prva letala. Med narodno-osvobodilno vojno narodov Jugoslavije se je razvilo naše majhno letalstvo v močno orožje naše armade.

Da bi spomin na dni osvobodilne vojne, ko so se udeležila borb naša prva letala, večno živel in bil bodočim rodovom vzgled junaštva, požrtvovalnosti in ljubezni do našega ljudstva in domovine,

odrejam:

da se 21. maj proslavlja v vseh enotah Jugoslovanske armade kot »Dan jugoslovanskega vojnega letalstva«.

Smrt fašizmu — svobodo narodu!

20. X. 1947. leta.

Vrhovni komandant obojnih sil in minister za narodno obrambo FLRJ maršal Jugoslavije Josip Broz-Tito

Dne 16. julija 1944. leta je bila formirana prva tankovska brigada Jugoslovanske armade, ki se je učinkovito udeležila borb za osvoboditev Mostara, Nevesinja, Sirokoga Brijega, Knina in drugih mest vse do končnih borb za osvoboditev naše domovine.

V znak priznanja in trajnega spomina na slavne in zmagovite borbe naših tankovskih enot v osvobodilni borbi naših narodov,

odrejam:

da se 16. julij proslavlja kot »Dan tankistov« v vseh enotah Jugoslovanske armade.

Smrt fašizmu — svobodo narodu!

6. XI. 1947. leta.

Vrhovni komandant obojnih sil in minister za narodno obrambo FLRJ maršal Jugoslavije Josip Broz-Tito

V začetku meseca oktobra 1941. leta, zlasti pa po zmagovitih borbah za osvoboditev Užice in Čačka, je začela sodelovati v sestavi partizanskih enot I. topniška baterija v narodno-osvobodilni vojni. Dne 7. oktobra je uspešno tolka sovražno fašistično letališče v Kraljevu in aktivno sodelovala tudi v nadaljnjih borbah.

Ta dan označuje začetek slavne borbene poti, ki so jo prehodile naše topniške enote v narodno-osvobodilni vojni.

Da bi spomin na številne in junaške borbe naših topničarjev med narodno-osvobodilno vojno za vedno živeli v zavesti borcev in voditeljev Jugoslovanske armade in naših narodov,

odrejam:

da se 7. oktober, dan, ko je stopila v borbo naša prva topniška baterija, proslavlja v vsej Armadi kot »Dan topništva« Jugoslovanske armade.

Smrt fašizmu — svobodo narodu!

6. XI. 1947. leta.

Vrhovni komandant obojnih sil in minister za narodno obrambo FLRJ maršal Jugoslavije Josip Broz-Tito

ker se uči abecede, poštevanke in gramatike. Mladinska proga je šola življenja, tovarišstva, ljubezni do domovine, svobode, resnice in napredka. To je šola slavnih tradicij naših padlih borcev, ki so dali svoja življenja za srečnejšo bodočnost naših pokolenj. Mladinska proga je bila univerza požrtvovalnosti, nesebičnosti, iniciative, mladostne radosti in zdravja mladih in svobodnih ljudi. Na mladinski progi je delo postalo pesem mladosti, najvišji izraz svobodne ustvarjalnosti in življenjskih sil. Mladinska proga je postala tovariš, prijatelj-vodnik in svetovalec stotisočim mladih ljudi. Ogromno delovnih ur je bilo narejenih v tej šoli in brez števila znojnih kapelj iznojenih. Toda koliko je bilo tu tovariških in bratskih srečanj, koliko resnice in medsebojne plemenite pomoči, ljubezni, spoštovanja in ostalih vrlin svobodnega in mladega človeka! Vse to je mlade graditelje neprestano dvigalo in jim dajalo novih moči. Res, bili so tudi deževni dnevi, včasih tudi težki vagončki in prismojena jed. Toda vse to je pozitivne vrline brigadirjev samo še bolj krepilo in jih opozarjalo na nove napore, ki nas še čakajo na naši nadaljnji poti. Ob strmih bregovih Bosne, pri Vranduku in ostalih prirodnih in divjih prepredah je nov odnos do sociali-

stične ustvarjalnosti, skupnosti in do dela dobil najvišje oblike. V udarnih minerskih brigadah so mladinci v potu svojega obraza pokazali, kaj je zmogel človek, ki je prost kapitalistični verig in osvobojen izkoriščanja človeka po človeku. Delo, ki danes v kapitalističnih državah pomeni breme, oziroma suženjstvo moderne dobe, je pri nas postalo čast in veselje. Delo je sedaj pri nas eno izmed sredstev, ki vzgaja in plemeniti človeka v pravem pomenu besede.

Če bi se kdaj postavila zahteva, da država plača vsa dela mladinske proge po predpisih in tarifah, ki so sedaj pri nas v veljavi, tedaj bi morali dati težke milijone. Ni dvoma, da je naša skupna akumulacija takih izdatkov tudi že sedaj sposobna. Toda tovarišstva, ljubezni do domovine, bratstva, požrtvovalnosti, novega odnosa do dela, ljubezni do resnice, nesebičnosti, veselja in radosti, ki ga je mladinska proga dala naši mladini, pa ni mogoče preplačati z nobenim denarjem in ne kupiti z nobenim zlatom. Pri nas se grade proge, tovarne, elektrarne in ceste, naša tehnika in industrija raste po kvaliteti in kvantiteti. Toda tudi naše življenje raste v globino in širino. Naš človek se bogati duhovno in materialno. Mi gradimo socializem, socializem gradimo. Nadaljevanje na 2. strani.

Sovjetsko ljudstvo ne bo dovolilo, da pride do nove vojne

Govor šefa sovjetske delegacije A. Višinskega na banketu amer. združenja tujega tiska

New York, 15. nov. (Tass.) Ameriško združenje tujega tiska je priredilo velik banket ob 80. obletnici svojega obstoja. Na banketu so bili častni gostje šef sovjetske delegacije na zasedanju Generalne skupščine ZN pomočnik zunanjega ministra ZSSR Andrej Višinski, predstavnik ameriške delegacije Austin, predstavnik kitajske delegacije Velington Koo, predstavnik francoske delegacije Parody, britanski delegat Shawcross in drugi predstavniki ZN. Na banketu so bile zastopane vse delegacije na Generalni skupščini ZN ter predstavniki tujega tiska in domačih javnih krogov.

Na prošnji prirediteljev banketa so imeli Višinski in predstavniki drugih veseli, kakor tudi predsednik Generalne skupščine Arana kratke govore. Nekateri so svoje govore v glavnem posvetili poskusom, da bi opravičili angloameriško zunanjo politiko, ostali izmed njih pa so skušali, da to napravijo za brezobzirni antisovjetski izpadi. V tem pogledu sta se posebno izkazala Velington Koo in Shawcross, ki sta govorila pred Višinskim.

Oster in duhoviti govor Višinskega, ki je osmešil demagoške napore kitajskega in britanskega delegata, je izval aplavz pri navzočih. Višinski je v svojem govoru dejal:

OZN preživlja v resnici težke dni. Nisem nameraval o tem govoriti, ker je pa kitajski predstavnik postavil to vprašanje, moram napraviti nekaj pripomb.

Grozote minule vojne so še sveže v našem spominu in bodo ostale sveže še dolgo let. Mi, sovjetski ljudje, smo v tej vojni pretrpeli mnogo in se bomo vedno spominjali te težke, blazne vojne.

Kljub tem izgubam in nepopisnemu trpljenju je Sovjetska zveza držala sovražnika in našla sile, da premaga sovražnika in ga izčlene izven meja naše države. Sovjetsko ljudstvo pa ne želi, da se ponovi leto 1941. Sovjetsko ljudstvo ne želi, da pride do nove vojne, tega pa tudi ne bo dovolilo.

Tukaj sta bili omenjeni dve pojmovanji. Tudi jaz bom govoril o dveh pojmovanjih, ki določata dve strani v mednarodnih odnosih in zunanji politiki raznih držav.

O zunanji politiki Sovjetske zveze je generalisim Stalin leta 1939. rekel: »Zastopamo mir in krepilev poslovnih stikov z vsemi državami. To je naše stališče, mi pa se ga bomo držali, dokler bodo te države vzdrževale prav tako odnose s Sovjetsko zvezo in dokler ne bodo skušale potepati interesov naše države.« Generalisim Stalin je pred tremi leti, leta 1944., na dan 27. obletnice ustanovitve sovjetske države, poudaril: »Dobiti vojno proti Nemčiji, pomeni izvršiti veliko zgodovinsko nalogo. Dobiti vojno pa ni sinonim za zagotovitev trajnega miru in zajemene varnosti državam za bodočnost. Stvar ni samo v tem, dobiti vojno, temveč tudi onemogočiti nov napad in novo vojno. Če že ne za vedno, pa vsaj za dolgo časa.« Generalisim Stalin je v svojem razgovoru s Stassenom letos pojasnil, da ZDA in SZ lahko sodelujeta. »Ako — je rekel generalisim Stalin — obstaja želja po sodelovanju, tedaj je sodelovanje mogoče celo pod različnimi gospodarskimi sistemi.«

Stabilnost in vztrajnost sovjetske zunanje politike

Kakor vidite, je program sovjetske zunanje politike program miru. Njegovi značilni črta sta stabilnost in vztrajnost.

Kaj postavljajo nasproti temu programu? Morda tako imenovani Marshalov načrt ali tako imenovano Trumanovo doktrino? Dobro je, če se spomnimo v tej zvezi na govor senatorja Brooksa v ameriškem senatu 19. marca 1947. V zvezi z dajanjem 400 milijonov dolarjev pomoči Turčiji in Grčiji je Brooks rekel: »Če bi bili republikanec zmagal in pustil Nemcem, da uničijo Rusijo, ne bi bili v tako težkem položaju, kakor smo sedaj.« Po mnenju gospode Brooksovega tipa izvirajo vse težave ZDA iz dejstva, da Hitlerjevemu ni uspelo uničiti ZSSR. Ako bi uničili ZSSR, tedaj bi bilo, po Brooksovem mnenju, vse dobro. Z drugimi besedami, Trumanova doktrina ne bi bila potrebna. Ne morem biti bolj jasan.

Tako razmišljanje je precej podobno izjavi neke najbolj znane osebnosti javnega življenja ZDA, ki je bila objav-

ljena 24. julija l. 1941. v »New York Timesu«, t. j. 22 dni po Hitlerjevem podzemnem napadu na Sovjetsko zvezo. Po poročilu »New York Timesa« je ta osebnost predlagala, naj bi ZDA nudile pomoč tisti državi, ki bo bližja porazu. »V primeru, da bi videli, da dobi Nemčija prednost, bi morali pomagati Rusiji, če pa bo Rusija dobivala, bi morali pomagati Nemčiji tako, da jim omogočimo, da se v čim večjem številu pobijajo.« To je bila reakcija najvidnejših Američanov na podli napad Hitlerjevske Nemčije na Sovjetsko zvezo — socialistično državo delovnega ljudstva.

Američani, ki imajo tako mnenje in izražajo take želje, niso osamljeni. Znano je, da so bile podobne želje izražene tudi v Veliki Britaniji. Gospod Shawcross bi lahko imenoval britanskega ministra, ki je govoril v istem duhu. Vse to govorim zato, da bi vsi in tudi vi vedeli, kaj določeni britanski in ameriški voditelji mislijo in kakšno politiko bi želeli izvajati v mednarodnih poslih. Očitno je, da tudi temu programu ne manjka stabilnosti in vztrajnosti, samo v nasprotnem smislu, v smislu mržnje in živalske zlobe nasproti Sovjetski zvezi.

Vsekakor so znani blazni načrti Hitlerja in Hitlerjevcev. Rusijo je treba tako uničiti — kakor je rekel Hitler — da se ne bo mogla več ponovno dvigniti.

Sovjetska zveza za trajen in demokratičen mir

Sedaj skušajo njihovi posnemovalci, da ne bi zaostali za Hitlerjem niti v tem pogledu. Propovedujejo iste blazne ideje in kujejo isto blazne načrte, ki so priveli do tega, da je Hitler tako brezupno podlegel. Sovjetska zveza se tem divjajskim načrtom in blaznim blodnjam netilcev upira z borbo proti vojni propagandi, z borbo za trajen, trden in demokratičen mir.

Sovjetska delegacija je na drugem zasedanju Generalne skupščine izrazila težnje sovjetskega ljudstva in predlagala, naj se obsodi propaganda nove vojne in netilci nove vojne. Organizacija ZN je po dolgi borbi soglasno sprejela resolucijo o obsodbi vojne propagande in vojni hujskačev, čeprav je bilo to napravljen sramozljivo in neodločno. To je brez dvoma zmaga v borbi za mir, ki jo skušajo pobudniki nove vojne in njihovi zaščitniki izpodkopati — na zahtevo reakcionarnih in napadalnih krogov, ki nečesto upoštevajo interesov svojega lastnega naroda in so pripravljani, da vse interese žrtvujejo svoji neutolažljivi želji po profiitih in dobrinah od nove vojne.

Glede problema miru je bil lani napravljen važen korak, ko je bil sprejet sklep o splošnem zmanjšanju orožja, včevši prepoved atomske bombe. Žal, pa ni imel ta korak nobenih pozitivnih ukrepov niti do današnjega dne in to po prizadevanju opozicije voditeljev ameriške zunanje politike, ki verujejo, da razpolagajo z monopolom na atomsko bombo.

Združeni narodi podvezamo sedaj zopet važen korak v obrambi miru, ko obsodijo propagando nove vojne. Ali bo ta obsodba propagande nove vojne napravila konec takemu zločinskemu delovanju, kakor je hujskanje na novo vojno? Ali bo tisk v ZDA, Veliki Britaniji, Franciji in mnogih drugih državah odigral pozitivno vlogo v tem pogledu?

Poudariti moramo, da je mnogo znamenj o obstoju popolnoma nasprotnih teženj. Pred očmi imam n. pr. izjave nekaterih listov — kot je »New York Times«, ki je samo nekaj dni potem, ko je Generalna skupščina sprejela sklep o obsodbi propagande nove vojne, izjavila v uvodniku, da predstavlja ta sklep kršitev Ustanovne listine in da more prej

Tsaldaris napoveduje nov teror proti vsem naprednim elementom

Atene, 15. nov. (Tass.) V izjavi, ki jo je dal v imenu vlade, je Tsaldaris rekel v parlamentu, da je bilo mogoče organizirati in oborožiti »našo narodno armado« po zaslugi angleške in ameriške pomoči tako, da je sedaj po številu in oborožitvi sposobna da prevzame končno ofenzivo za uničenje oboroženih vsaj. Priznal je, da »zadnja velikodušna gesta vlade«, ki se nanaša na lažno amnestijo, katere rok

sistematično širili med ljudmi. Samac — Sarajevo pomeni nov poraz za vse reakcionarne elemente, špekulante, saboterje in postopače. Samac — Sarajevo sta dve zaušnici vsakemu omahljivcu, nergaču in kratkovidnežu, ki zaradi pol kilograma koruzne moke, ki je včeraj ni dobil, ne vidi žitnega polja, ki je vzkliko danes in bo dozorelo jutri.

Za vse resnične patriote naše domovine, za vse delovne ljudi, ki se zavedajo ne samo svojih pravic, ampak tudi svojih dolžnosti, ki jih imajo do skupnosti, pa je izgradnja mladinske proge ogromen triumf dela in resnične ustvarjalnosti. Vsi resnični patrioti naše domovine, vse delovno ljudstvo so danes pridružuje slavo in veselju mlade generacije, ki se ji zahvaljuje za njen doprinos k naši skupnosti in socialistični izgradnji ter ji ob tem velikem uspehu pristržno čestita.

privesti do novega spopada, nego ga preprečiti. Ali ni ta članek značilen za zablodo in lahkomiselnost v vrstah vojni hujskačev, ali ne predstavlja poziva na odpor proti izvajanju tega sklepa? Na take simptome mora tisk reagirati, posebno ameriški tisk, in ne samo ameriški, temveč ves svetovni tisk.

Hkrati dokazujejo take izjave, da netilci vojne še niso prenehali s svojim delom. Taka propaganda, ki iz dneva v dan izpodkopa vero v mir in odnose dobrega sosodstva med narodi, prinaša nepopravljiv udarec ideji sodelovanja, izpodkopa same temelje OZN in ne vodi k enotnosti, temveč do razdrženja med narodi.

Ze ob pričetku sem rekel, da preživljajo Združeni narodi težke dni. Rad bi to ilustriral z nekaj primeri. Do težav je prišlo zato, ker kažejo neke delegacije popolno nezanimanje in prezir Ustanovne listine in načel ZN. Predvsem so to delegacije ZDA, Velike Britanije, Francije in Kitajske, t. j. delegacije štirih veselih. OZN je prisiljena razpravljati o vprašanjih, ki niso v njeni pristojnosti in ki jih Ustanovna listina ne predvideva. Z mehanično večino, ustvarjeno z metodami zakulisne diplomacije, se ustanavljajo nova telesa, ki jih Ustanovna listina ne predvideva, ali pa se jim dodeljuje funkcije, ki v nekem pogledu presegajo po odgovornosti funkcije n. pr. Varnostnega sveta. Tak je tudi sklep o ustanovitvi tako imenovanega gospodarskega odbora ali »male skupščine«, ki naj bi zamenjala Varnostni svet, čeprav je ta najbolj odgovoren za ohranitev miru in varnosti držav.

S pomočjo prav te večine je bil v neposrednem nasprotju z Ustanovno listino ustanovljen odbor za nadzorstvo nad tremi suverenimi državami, od katerih je ena članica Združenih narodov. To je bil finalni razpravljanja o tako imenovanemu grškem problemu.

Nekateri delegati gredo tako daleč, da odkrito zahtevajo od Generalne skupščine, naj izda sklep o sprejetju Portugalske, ne »alter ego« Francove Španije, v OZN, kar so predlagali Argentina in »večina« v odboru za politična vprašanja, z ZDA na čelu. Prav ta večina pa trdovratno odklanja, da bi bila sprejeta v OZN herojska Albanija, ki se je borila proti italijanskim in nemškimi fašističnim tolpom od prvega dne vojne. Pa še pravijo, da delegacije manjšine ne kažejo duha po sodelovanju.

Gospod Shawcross je izjavil, da učvrstitve in razvoj državnega komunizma in kakor se je izrazil, »nebrzdanega kapitalizma« ne bo dovoljen. Moram pa povedati, da od zaključkov gospoda Shawcrossa ni odvisen razvoj komunizma. Bili so poskusi, da se zaustavi gibanje sonca, ko je Jozue, sin Nunov, rekel: »Sonce, ustavi se!« Vendar je sonce še vedno vzhajalo na vzhodu in zahajalo na zapadu in hodilo svojo pot v nespremenljivem soglasju z zakoni svoje revolucije. Celotna glavni državni težilec Velike Britanije ni mogel spremeniti zakonov splošnega razvoja, pa niti zakona narave.

Kakšna je vloga tiska v sedanjem mednarodnem položaju? Naloga tiska — mislim na demokratični, napredni tisk — je ogromna. Ta tisk je poklican kazati pot miru in sodelovanja, da to pot osvetljuje z nepogrešljivo lučjo resnice, da neusmiljeno odkriva vse in vsako spletko sovražnikov miru in demokracije. To je velika naloga. Tisk jo mora častno izvršiti.

Avantgarda novinarjev mora pokazati pot vsemu tisku, vsem tistim, ki hočejo in bi radi služili dobrim in miroljubnim državam. Vrste borcev tiska se morajo združiti z milijoni ljudi vseh držav, ki sovražijo vojno, a žele in zahtevajo pravi, demokratični in trajni mir.

Šef britanske civilne uprave odklonil upravičene pritožbe koroških Slovencev

Množični protesti zaradi obtožbe proti Pušniku

Celovec, 15. novembra. Koroški Slovenci protestirajo preko svojih demokratičnih organizacij zaradi tega, ker je bil tov. Karl Prusnik ponovno postavljen pred britansko vojaško sodišče, Britanska civilna uprava v Celovcu prejema vsak dan protestne resolucije in pisma, ki jih pošiljajo množične organizacije in koroški Slovenci z množičnih sestankov in izražajo v njih ogorčenje in odločen protest zaradi neutemeljene obtožbe Karla Prusnika.

Zveza bivših partizanov Slov. Koroške poudarja v resoluciji, da je Prusnik govoril v govoru, zaradi katerega ga obtožuje britansko vojaško sodišče, resnico. »Resnica je,« poudarjajo v resoluciji, »da je oddelek britanskih vojakov s puškinih kopiti pretepal našo mladino, ki se je vračala iz Jugoslavije, Resnica je, da je britanski sodnik Cohen že večkrat obsodil naše zavedne mladince. Tov. Prusnik je govoril v imenu vsega slovenskega ljudstva na Koroškem. Vsi mi tako govorimo in bomo še naprej tako govorili, ker nam ne more ničte prepovedati, da bi govorili resnico.« Zveza bivših partizanov zahteva, da se ukine sodni postopek proti Karlu Prusniku in da se postavi na zatožno klop vsi obremenjeni fašistični sodelavci, obtemen pa zahteva, da se izvede natančno čiščenje državnega in deželnega upravnega aparata.

Okrajni odbor OF Velikovec izraža v svojem pismu britanski civilni upravi svoje ogorčenje zaradi sodnega postopka proti Karlu Prusniku, antifašističnemu borcu, ki je vse svoje življenje posvečal borbi za demokratične in narodnostne pravice koroških Slovencev. »Tov. Prusnik,« omenjajo v resoluciji, »je govoril to, kar čutijo in mislijo vsi koroški Slovenci. Dokaz za to je dejstvo, da je množica z navdušenim aplavzom sprejela njegov govor. Okrajni odbor zahteva, da se takoj ukine sodni postopek proti sekretarju POOF-e. Obsodba Karla Prusnika zaradi tega, ker je govoril resnico, bi bila ponovna težka krivica nad koroškimi Slovenci.«

Podobni resoluciji in pismi sta poslala civilni britanski upravi OOF v Borovljah in PO Zveze mladine iz Celovca. Kljub odločnim protestom vseh koroških Slovencev je britansko voja-

ško sodišče ponovno obvestilo tov. K. Prusnika, da se mora 14. novembra zglasiti na britanskem sodišču v Velikovecu. Stevilne delegacije koroških Slovencev in demokratičnih organizacij so hotele protestirati pri šefu britanske civilne uprave polkovniku Keallyju, vendar jih gospod polkovnik Keally ni hotel sprejeti.

Deželni glavar Wedenig — protektor vojnega zločinca

Časopis »Volkswille« v Celovcu poroča, da se je deželni glavar Franc Wedenig v posebnem pismu, ki ga je poslal deželnemu delovnemu uradu v Celovcu, zavzel za nekoga Damowskyja, »folksdajčerja« iz Slovaške. V pismu je Wedenig trdil, da je Damowsky v političnem oziru popolnoma neoporočen in da on jamči osebno za njega. Na podlagi tega priporočila je dobil Damowsky namestitev obratovodje v Jeklarni v Borovljah.

Češkoslovaške oblasti zasledujejo Damowskyja kot vojnega zločinca in so tozadevno zahtevale pri avstrijskem zunanjem ministru njegovo izročitev, ker je zagrešil večje število zločinov na Slovaškem med vojno in zakrivil smrt sedmih delavcev na Slovaškem.

Deželni glavar Wedenig je priporočal inozemskemu vojnemu zločincu in nacista ter je za njegovo preteklost celo jamčil, za koroške Slovence pa do danes ni še ničesar storil, da bi bili zaščiteni pred terorizmom neofašistov, niti ni protestiral pri britanskem vojaškem sodišču zaradi krivične obsodbe slovenskih mladincev, ki so na povratku s proge Samac—Sarajevo imeli s seboj slovensko zastavo in bili zaradi nošenja zastave kruto po krivici kaznovani.

Italijansko zunanjo politiko je treba voditi tako, da bo Italija v fronti miru

Izjava generalnega sekretarja Kompartije Italije Palmira Togliattija

Rim, 15. nov. (Tanjug). Kakor poroča AFP, je govoril na sestanku CK KP Italije generalni sekretar Partije Palmiro Togliatti. O posvetovanju devetih evropskih Komunističnih partij v Varšavi je Togliatti izjavil: »Na tem posvetovanju so bile definirane naloge tistih držav, ki so v centrih ofenzive ameriškega kapitalizma.«

Ko je govoril o zunanji politiki krščanskih demokratov je Togliatti grajal njihovo neslavno vlogo eksponentov ameriškega monopolističnega kapitala in je zahteval popolno politično neodvisnost. »Italijanska zunanja politika,« je rekel Togliatti, »se ne sme več podrejati Američanom in Angležem. Mora se tako voditi, da bo Italija v fronti miru.«

O notranji situaciji države za katero je značilno ponovno pojavljanje neofašizma je Togliatti rekel: »Pojavi, ki uti-

rajo pot reakcionarnim pokretom fašističnega značaja, so vkvaliti Italijo v verige konservativne demokracije.«

Poudaril je, da je za zmago demokratičnih principov in za ozdravljenje ekonomsko-finančnega stanja v državi potrebna vztrajnost in borbenost ter je rekel: »Za ustvaritev progresivne demokracije je treba voditi demokratično borbo ne samo na parlamentarnem polju, ampak tudi v vseh sektorjih življenja naše države je potrebno ustvariti narodni pokret odpora, ki se bo tako uprl sabotažam monopolističnih skupin in vladni gospodarsko-finančni politiki.«

Na koncu svojega govora je Togliatti izjavil, da v principu soglašajo z zadržanim bloka leve, ki ga je za prihodnje volitve predložila Nennijsva socialistična stranka.

VAL DEMONSTRACIJ IN STAVK V ITALIJI

Energičen odgovor delavstva na nasilja desničarjev in policije

Rim, 15. nov. (Tanjug). Po poročilih inozemskih agencij je po množičnih demonstracijah v Milanu prišlo tudi do ostrih protestnih demonstracij v Napoliju, Turinu, Benetkah, Reggio Emiliji, Speciji, Livornu, Novari do stavek v Komu, Bariju, Rimu in drugih mestih Italije.

Kakor poroča Reuter, je prišlo v Napoliju do množičnih demonstracij v znak solidarnosti z milanskimi delavci s parolo »Smrt fašizmu!« Proti demonstrantom je policija uporabljala solzilni plin in oklopne avtomobile. Ogorčena množica je napadla redakcije desničarskih listov. V spopadu je bilo večje število ranjenih. Vojaški in blindirani avtomobili neprestano križarijo po cestah. V Turinu je iz istega vzroka več desetstisočev delavcev imelo protestni miting. Ljudstvo je razbi-

lo policijski kordon in uničilo fašistični propagandni material na sedežu neofašistične stranke »Uomo qualunque«.

V provincinah Bari in Lecce je proglašena splošna stavka in so postavljene zahteve za podvezanje nujnih ukrepov proti nezaposlenosti in za rešitev kmečkoga vprašanja. V Komu je bila v znak solidarnosti z milanskimi delavci proglašena štiriurna stavka.

V Kalabriji je v več mestih prišlo do protestov proti desničarskim občinskim predsednikom.

Organ Komunistične partije »Unita« poudarja, da so ti dogodki energičen direkten odgovor fašističnim banditom in njihovim pomagačem v vladi.

Agenti sicilskih veleposestnikov ubili voditelja kmečkoga gibanja

Rim, 15. nov. Tass poroča, da so agenti sicilskih veleposestnikov ubili v bližini mesta Marsala A. Pipitoneja, voditelja sindikatov poljedelskih delavcev v pokrajini Palermo. Pipitone je bil voditelj kmečkoga gibanja za odvzem neobdelane zemlje in za čimprejšnjo izvedbo obstoječih zakonov o kmetijstvu.

»Unita« poroča, da delovno ljudstvo v Palermu in sosednih mestih odločno protestira proti krvavemu nasilju, ki ga izvajajo veleposestniki. Policija je razglašala protestno demonstracijo v Palermu in aretirala nekaj demonstrantov.

Z VSEGA SVETA

LONDON — Reuter poroča, da je britanski finančni minister Hugh Dalton odstopil. Na njegovo mesto je prišel minister za gospodarska vprašanja sir Stafford Cripps, ki bo še nadalje ostal na svojem dosedanem položaju.

PARIZ — Nevarnost inflacije, ki vedno bolj grozi Franciji, izliva upravičeno bojazn malih vlagateljev. Ker se boje za svoje vloge, so mali vlagatelji v Franciji dvignili samo v septembru okoli poldrugo milijardo frankov iz raznih hranilnic.

MANIFEST FRANCOSE GENERALNE KONFEDERACIJE DELA

Francoski delavci bodo povsod organizirali komiteje za obrambo republik

Pariz, 15. nov. (Tanjug). Francoska Generalna konfederacija dela je izdala manifest, v katerem poudarja, da je Konfederacija po svoboditvi pozvala vse delavce naj z vsemi napore povečujejo proizvodnjo, toda zaradi politike, ki se je svojim neprijateljskim stališčem do delavskega razreda neprestano oddaljevala od demokracije in je privedla do tega, da so špekulanti in kapitalisti izkoriščali napore delavcev in tako skrbeli za svoje profite.

Generalna konfederacija dela, zahteva ponovno, naj plače ostanejo na nivoju življenjskega minimuma: »Da bi se preprečilo zvišanje cen, zahteva Generalna konfederacija dela, naj se plače avtomatično revidirajo vsake tri mesece in prilagodijo vsakemu novemu skoku cen življenjskih potrebščin. Zahtevamo tudi, da se podvezamo praktične potrebne mere, da bi se zagotovila normalna preskrba.

»Tovariši delavci, v vašem imenu smo predložili vladi te zahteve. Istočasno smo se odločili, da vsi sindikati, ki pripadajo Generalni konfederaciji dela, organizirajo naikasnije do 1. decembra sestanke v svojih podjetjih, da se bo lahko vsak delavec seznanil s temi zahtevami in da bodo delavci razpravljali o merah, katere bi lahko podzeli na poziv Generalne konfederacije dela, če bi vlada ne ustregla našim zahtevam.«

Glede na napade, je rečeno na koncu manifesta, »s katerimi sovražniki Generalne konfederacije dela napadajo z vseh strani delavske sloje, in glede na nevarnost, ki grozi republik od de Gaullea in njegovih skupin — pozivamo vse delavce, da nestrastno svoje sindikalne organizacije, da se borijo proti razbijanjem, ki so v službi reakcije, in da organizirajo komiteje za obrambo republike.«

Mladinska proga - velika zmaga mladine in naših narodov

Na mladinski progi so premetali nad 5 in pol milijona kub. metrov zemlje, zgradili 17 mostov, 804 manjših betonskih objektov in prevrtali 9 predorov

Decembra 1946. je dobila Uprava gradilišča mladinske proge Brčko-Banovići novo veliko in odgovorno nalogo — zgradnjo nove, okrog 240 kilometrov dolge proge od Samca do Sarajeva. Še istega meseca je začelo na stotine inženirjev in tehnikov z obsežnimi pripravljalnimi deli — rekonosciranjem, študiranjem in projektiranjem trase nove proge. V najtežjih pogojih se v zimskih mesecih januarju, februarju in marcu obeleževali traso mladinske proge, iskali najprikladnejša mesta za mostove, tunele in nasipe. Nova proga je morala biti projektirana najbolj precizno, tako da bi vsi elementi v vsem ustrezali progi prvega reda — magistrali.

V začetku meseca marca so mineri prve in druge minerske brigade z napadom na vranduške skale otvorili dela na mladinski progi. V aprilu so jim sledili desetstisoči mladincev in mladink iz vseh krajev naše države. V dobrih sedmih mesecih — v treh izmenah mladinskih desecih — so izvršili delo, ki je eden velikih uspehov v zgodovini gradnje železniških prog. Prvotno določeni rok — maj 1948 — je mladina, zavedajoč se svoje moči — zmanjšala za sedem mesecev, na koncu pa tudi svojo obveznost — 29. novembra — izpolnila 14 dni prej.

S svojim požrtvovalnim delom, iznajdljivostjo, dobro organizacijo in brezprimernim poletom so mladina naše države in tehnični strokovnjaki dosegli največjo delovno zmago v prvem letu uresničevanja naloga petletnega plana.

NA PROGI BRČKO—BANOVICI JE ZNAŠAL NAJVEČJI DNEVNI UČINEK 3.5 m³ NA DAN, NA PROGI SAMAC—SARAJEVO 6—7 m³

Zemeljska dela so predstavljala glavno nalogo, ki so jo morale izvršiti mladinske brigade. Za izgradnjo nasipov in izkopavanje usekov je bilo potrebno izkopati, prevoziti in nabiti v nasipe 5 milijonov 520.000 kubičnih metrov zemlje in kamenja. Od tega števila je bilo potrebno

pov in usekov, je bilo skupno obdelanih 150.000 kub. metrov zemlje prve, 300.000 kub. metrov druge in 50.000 kub. metrov tretje kategorije. Na peti sekciji je bil skupni učinek v zemeljskih delih 445.526 kub. metrov od tega večji del (228.228 kub. m) zemlje druge kategorije. Na šesti sekciji kjer so veliki tuneli Vranduk in Bistričak, je bilo samo iz teh tunelov izvoženih okrog 70.000 m³ materiala. Skupno je bilo obdelanih na tej sekciji 300.000 m³ zemlje in kamenja različnih kategorij. Največji nasip na šestih sekciji pri Topčić polju (35.000 m³) doseže višino 12 metrov. Na sedmi sekciji je izvršenih za 733.468 m³ zemeljskih del, na osmi sekciji pa preko 700.000 m³. Iz useka Lašva, ki je na tej sekciji, je izvoženih okrog 95.000 m³ materiala tretje kategorije iz zasekov Siga in Zub pa preko 28.000 m³ materiala druge in tretje kategorije. Na deveti sekciji je obdelanih 383.000 m³ zemlje, da deseti sekciji 511.982 m³.

SKUPNA DOLŽINA MOSTOV ČEZ REKE BOSNO, SAVO, LAŠVO IN SPREČO, KJER SI JE UTIRALA POT MLADINSKA PROGA, ZNAŠA 2267 METROV

Med objekti mladinske proge zavzemajo mostovi zelo važno mesto. Samo reko Bosno je bilo treba premostiti na štirinajstih mestih po en most so gradili čez Savo, Lašno in Sprečo. Gradnja mostov je zahtevala veliko znanja in preciznosti od tehničnih vodstev, kajti geološki sestav rečnega korita reke Bosne in ostalih rek je zelo nep. voljen. Zgraditev sedemnajstih mostov v kratkem roku petih mesecev je zato izreden uspeh v zgodovini železniških prog.

Največji most na mladinski progi in obenem poleg Vranduka in Lašve največji objekt na mladinski progi je most čez Savo v Samcu, ki nosi naziv »Most ljudske mladine Jugoslavije«. Dela na tem mostu ki je dolg 600 m. so se za-

Od štirinajstih mostov čez reko Bosno so na sedmi sekciji štirje mostovi med njimi drugi po velikosti na mladinski progi — most Zenica 2 (173 m) in tretji po velikosti, most pri Vracah (155 m). Poleg teh dveh sta bila zgrajena na sedmi sekciji še most pri Raspotčju (90 m) in most Zenica 1 (125 m). Vsi 4 mostovi so bili po tehnični plati zelo komplikirani in je bilo potrebno za gradnjo velikih naporov. Mostova pri Raspotčju in Vracah sta zgrajena iz železnih konstrukcij, medtem ko sta mostova Zenica 1 in Zenica 2 sestavljena kombinirano iz železnih konstrukcij in armirano-betonskih plošč. Pri mostovih Zenica 1 in Zenica 2 so izvršili betoniranje armirano betonskih plošč s koncentracijo mehanizacije, tako da je bilo betoniranje končano zelo hitro, (pri mostu Zenica 1 je zabetoniranih 5 armirano betonskih plošč v kubaturi 320 m³ v 27 urah, na mostu Zenica 2 pa je zabetonirano 8 armirano betonskih plošč v skupni kubaturi 512 m³ v 37 urah).

Četrti po velikosti od mostov čez reko Bosno je pri Maglaju in meri 154 metrov (od tega je 64 metrov izpolnjeno z armirano-betonskimi konstrukcijami, ostalo je iz dveh železnih konstrukcij). Most ima sedem betonskih stebrov in je bil končan v prvih dnevih oktobra.

Dolžina ostalih mostov se giblje od 130 do 90 m. Na deseti sekciji sta zgrajena dva velika armirano betonska mostova, od katerih ima most Semizovac 1 pet stebrov a most Semizovac 2, šest stebrov. Na deveti sekciji so zgrajeni trije mostovi iz armirano-betonskih konstrukcij. Vsi trije mostovi imajo skupno 14 razpetinskih konstrukcij (in to 9 po 16 m in 5 po 20 m) in 17 betonskih stebrov. Zgraditev teh mostov je bila zelo težavna, ker je na teh mestih reka Bosna zelo hitra. Na osmi sekciji ni preko Bosne nobenega mostu, vendar ga je bilo potrebno graditi na ustju reke Lašve. Most je zgrajen iz armirano-betonskih plošč na šestih betonskih stebrih in meri 5 krat 16 metrov.

Na šestih sekciji je zgrajen most čez reko Bosno v kombinaciji dveh armirano-betonskih in ene jeklene konstrukcije. Za ta most, ki je najvišji na mladinski progi, so porabili 2737 m³ betona, 296 kub. metrov armiranega betona, 25.209 kilogramov tanke armature in 270 ton profiliranega železa.

Na peti sekciji (od Zavidovičev do Topčić polja) so zgrajeni trije veliki mostovi v kombinaciji armirano betonskih in železnih razpetinskih konstrukcij. Vsi trije mostovi imajo skupaj 16 stebrov, 6 armirano-betonskih in 3 železne konstrukcije.

Skupna dolžina mostov čez Bosno, Savo, Lašno in Sprečo znaša 2267 m, železna konstrukcija, ki je postavljena čez te mostove, meri 1330 m. Za izkop temeljev je bilo treba izkopati 19.000 m³ materiala, skupna kubatura potrošenega betona znaša 27.247 m³. Od tega je v temelje zabetoniranih 11.000 m³, v stebre 12.000 m³, v armirano betonske plošče pa okrog 4000 m³ betona.

V šestih mesecih borbe za zgraditev mostov mladinske proge je sodelovalo pri delih več strokovnih brigad, med njimi 12 betonskih in dve tesarski brigadi. Graditelji so si priborili mnogo dragocenih izkušenj, ki jih bodo lahko s pridom uporabljali v svojih bodočih delih.

Razen omenjenih 17 velikih mostov je bilo treba zgraditi na mladinski progi še 804 raznih manjših betonskih objektov, (mostičkov, prelazov in betonskih cevi) v razpetini od 1 do 30 m. Skupna kubatura zemlje za izkop temeljev za te objekte znaša okrog 70.000 m³ materiala, kubatura potrošenega betona pa 69.000 m³ betona.

Poleg navedenih objektov je zgrajeno na mladinski progi še okrog 52.000 m³ podpornega zidovja, za katerega so porabili 35.000 m³ betona in 17.000 m³ kamena. Vsi mostovi in vsi manjši objekti so dokončno zgrajeni. Med petmesečnim delom za zgraditev mostov in ostalih betonskih objektov so se mladinske delovne brigade in tehnični voditelji neštokrat izkazali v svoji požrtvovalnosti, trdno premagujoč vse ovire.

PROGA IMA 9 PREDOROV, KI SKUPAJ MERIJO 2468 METROV

Gradnja mladinske proge je najtesneje povezana z gradnjo največjega tunela Vranduka, ki je obenem največji objekt mladinske proge. Tunel Vranduk je za 300 m daljši od vseh ostalih osem tunelov skupaj. 27. oktobra 1947 je bil dokončan po 232 dnevih neprekinjenega dela.

Na vranduških skalah so napisana imena slavni minierjev iz predora Majevice.

so namreč porabili 6000 m³ betona, to je skoraj polovico količine betona, ki se je porabila za Vranduk ki je devetkrat večji od Bistričaka.

Dela na tunelu Sikola 1 (četrti sekcija) so začeli graditelji prve novosadske brigade 12. maja. Tudi v tem tunelu so bili pogoji za miniranje zelo težki in je bilo potrebno zgraditi poseben kanal za odtokanje vode. Ko je graditeljem prve novosadske brigade potekel rok dveh mesecev in bi se morali vrniti domov so

Jelena Dlavica in Čanić Dbagda, udarnici iz I. betonske udarne brigade.

največjega objekta v lanskoletni gradnji proge Brčko-Banovići in mnogih mladincev, ki so žele na progi dovršiti minerske tečaje in kljub pomanjkljivemu strokovnemu znanju in izkušnjah dosegli ogromne uspehe. Graditelji Vranduka so morali premagovati najrazličnejše težave, boriti se s slabo ventilacijo, vodo in vlago kakor tudi s pogostimi poškodbami na kompresorjih. Vse to pa ni zmanjševalo njihovega elana. Uspehi vranduških minierjev in vseh ostalih graditeljev tunela so rasli iz dneva v dan.

V primerjavi s tunelom Majevice so bili tehnični rezultati v tunelu Vranduk za 100% boljši. Največje dnevno napredovanje v Vranduku z obeh strani je bilo 17 in pol metra a v Majevici 9 m.

Tunel Vranduk je bil prebit 28. junija, 30 dni pred določenim rokom in 17 dni pred dano obvezo. Tunel je dolg 1534 m, visok pa 8 metrov. Prebijanje tunela se je vršilo z obeh strani z »vzhodne« in »izhodne«. Vranduk so minirali v dveh etapah, najprej spodnji podkop in nato zgornji nadkop. Z zgraditvijo Vranduka se je trasa mladinske proge skrajšala za 6020 metrov. Iz Vranduka je bilo izmetanih 61.943 m³ kamena, za betoniranje oboda so porabili 13.229 m³ betona.

Drugi po velikosti na mladinski progi je tunel Šiljak, ki je na tretji sekciji pri Doboju. Tunel je dolg 228 m; delo v njem je bilo izredno težavno zaradi neugodnega geološkega sestava kamenja. Tunel Šiljak je bil od devetih tunelov zadnji prevrtan.

Preko 100 m dolžine imajo še štirje tuneli na mladinski progi, in sicer Osjelo (deveta sekcija), Bistričak (šesta sekcija), Sikola 1 (četrti sekcija) in Orline (četrti sekcija).

Dela na predoru Osjelo ki je dolg 132 m, so se začela 12. maja. Tunel Osjelo je najtežji objekt na deveti sekciji. Pri miniranju se je bilo treba stalno boriti z vodo. Prebit je bil 6. julija. Iz tunela je vsega skupaj izmetano 7000 m³ materiala.

Poleg Vranduka je na šesti sekciji še tunel Bistričak, dolg 174 m. Dela na tunelu so se začela 9. aprila tunel so prebili 15. maja. Graditelji tunela Bistričak so se morali boriti z najrazličnejšimi težavami, saj je sestavljen hrib, skozi katerega so vrtali predor iz razpadajočih skal, skozi katere je uhajala voda in vlaga. Iz istih vzrokov so porabili tudi sorazmerno mnogo betona za betoniranje tunelskega oboda. Za betoniranje Bistričaka

se obvezali, da ostanejo na progi, dokler ne bo tunel prebit. Svojo obvezo so častno izpolnili in prebili tunel Sikola 14. junija — 14 dni pred določenim rokom.

Tunel Sikola 1 je dolg 108 metrov. Prebijanje tunela je trajalo 1541 ur namesto predvidenih 2964 ur. Normo so graditelji prve novosadske brigade presežali za 90 odstotkov.

Od štirih tunelov, ki so na četrti sekciji je tunel Orline največji (144 m). Da bi se delo na tem tunelu olajšalo, so najprej zgradili galerijo. Dela v tunelu je začela šesta minerska brigada tečajnikov 8. junija — 43 dni za tem je bil tunel Orline prebit.

Od manjših tunelov sta na četrti sekciji še tunela Kamen dolg 22 m, in tunel Sikola 2, dolg 30 m. Tunel Kamen je bil končan v rekordnem času 6 dni. Poleg navedenih osemih tunelov je na tretji sekciji še tunel Gradič, dolg 96 m. Dela na tunelu so se začela 28. junija tunel pa so prebili 24. julija.

Zgraditev devetih tunelov na mladinski progi predstavlja veliko zmago posebno za minerske brigade, ki so sestavljene po večini iz mladincev, ki so na progi dovršili kratke minerske tečaje. V najtežjih pogojih dela in borbe z vsakodnevnimi velikimi težavami so dajali minierji mladinske proge zgled požrtvovalnosti.

Minierji mladinske proge so se poleg tega ogromno naučili na progi, ker so stalno poglobljali svoje strokovno znanje. Bilo je nešteto primerov, da je iznajdljivost in samoiniciativnost minierjev mladinske proge največ doprinesla k tej ali oni delovni zmagi pri gradnji posameznih tunelov.

OB PROGI JE ZGRAJENIH ALI JE V DELU 108 POSTAJNIH IN OSTALIH ŽELEZNIŠKIH POSLOPIJ

Ob mladinski progi je deloma že zgrajenih ali pa dokončujejo 108 postajnih stavb in ostalih objektov za potrebe železniškega prometa. Od teh objektov je 17 postajnih poslopij z največjo in najmodernejšo postajo Sarajevo, magacini, skladišča, prometne zgradbe itd. Večina teh objektov je bila pokrita v prvi polovici meseca novembra. Od tega roka so porabili za gradnjo vseh stavnih železniških objektov na mladinski progi okrog 8 milijonov 400.000 komadov opeke, 11.750 kub. metrov betona, iz temeljev so izkopali okrog 27.000 m³ zemlje. Kubatura do sedaj zgrajenega zida znaša 21.000 m³ a kubatura porabljenega lesa okrog 9000 kub. metrov. Kubatura dosedaj obzidanih prostorov znaša 129.000 m³. Vse stavbe bodo imele skupno okrog 30.000 m² prostornine.

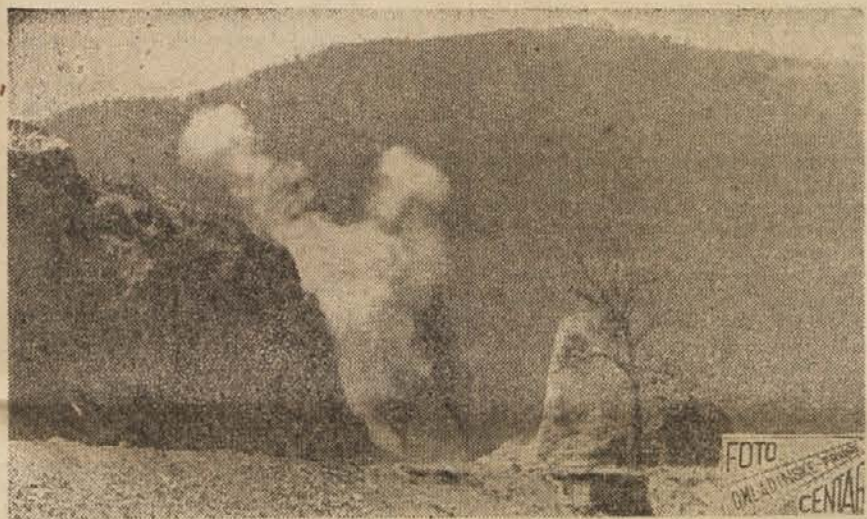
Od vseh železniških postaj na mladinski progi bo gotovo največja nova postajna postaja v Sarajevu, ki bo obenem največji in najmodernejši objekt te vrste v naši državi in na Balkanu. Projekt za novo postajno postajo v Sarajevu je izdelal projektantski zavod ministrstva za gradnjo LR Bosne in Hercegovine. Prva dela na postaji: kopanje in betoniranje temeljev so se začela v začetku septembra. Glede na velik obseg in ogromno število delovne sile je Uprava gradilišča mladinske proge ustanovila posebno sekcijo za gradnjo postaje, ki vodi in organizira vsa dela.

Nova postajna postaja v Sarajevu bo imela z bulvarske strani izgled segmenta (del kroga), ki bo dolg 135 m, s peronske strani bo fasada paralelna s tihom Ravzova površina stavbe bo imela 16.000 kv. metrov, osnovna površina pa 4000 kv. m. Postajna bo zgrajena na mestu kjer je najboljša zveza med centrom in predmestijem, s centrom mesta bo povezana z modernim 50 m širokim bulvarjem.

Za neoviran promet na peronu je predvidena gradnja petih podzemskih tunelov. Dva bosta služila za prehod potnikov, ostali pa bodo služili za pošto, prtljago in za dobavo oglja za ogrevanje postaje.

Od vseh prostorov stavbe bo največji ogromni vestibul v sredini stavbe (višina 20 m, dolžina 60 m in širina 30 m) s skupno površino 1800 kv. metrov. V vestibulu bo biljetarnica, garderoba, informacijski

Nadaljevanje na 4. strani.

Miniranje v useku pri Lašvi.

izkopati in vzgraditi v nasip 2 milijona 70.000 kub. metrov zemlje prve kategorije (mehka ilovnata prst), 850.000 kub. metrov zemlje druge kategorije (trda zemlja, pomešana s kamenjem) in 600.000 kubičnih metrov žive skale tretje kategorije.

Vse te naloge so mladinske brigade izvrševale z velikim uspehom. Menda ni bilo na progi useka ali nasipa, ki ne bi bil zgrajen pred določenim rokom. Medtem ko je na progi Brčko-Banovići znašal največji dnevni učinek posameznika 3 in pol kub. metra izkopane in prevožene zemlje, je bil na progi Samac-Sarajevo največji dnevni učinek posameznika 6, pa tudi po 7 kub. metrov.

Ogromen del zemeljskih del je bil izvršen s fizično delovno silo. Za prevoz zemlje je mladina uporabljala vagončke in samokolnice. Samo za prevoz vagončkov je bilo na progi postavljenih 170.000 metrov pomožnih tirov.

Največji zemeljski objekti, ki jih je bilo treba zgraditi na mladinski progi, so bili nasipi pri Samcu in Doboju ter platoji za potniški in tovorni postaji v Zenici pri Sarajevu. Da bi bil čimprej vzpostavljen promet od Samca do Doboja, je bilo potrebno posebno pohiteti z nasipi na omenjenih mestih. Nasip v Samcu pri savskem mostu v kubaturi preko 140.000 kub. metrov in nasip pri Doboju v kubaturi 92.000 kub. metrov sta bila zgrajena pred določenim rokom. Posebno veliko delovno zmago predstavlja zgraditev nasipa pri Doboju, ki je bil končan v dobrih treh tednih.

Na nasip potniške postaje v Zenici je bilo vgrajeno 125.000 kub. metrov zemlje. Na mestu, kjer je bila prej ravnina, iz katere so kopali zemljo za nasip, je danes velika dolina, v kateri se poznajo samo še odtisi verigastih koles buldožerjev. Najkasneje so dokončali nasip za tovorno postajo v Zenici, kjer je bilo relativno največ težav. Med drugim je bilo potrebno premestiti ozkotirno železnico za nekaj desetnih metrov, da so dobili prostor za delo.

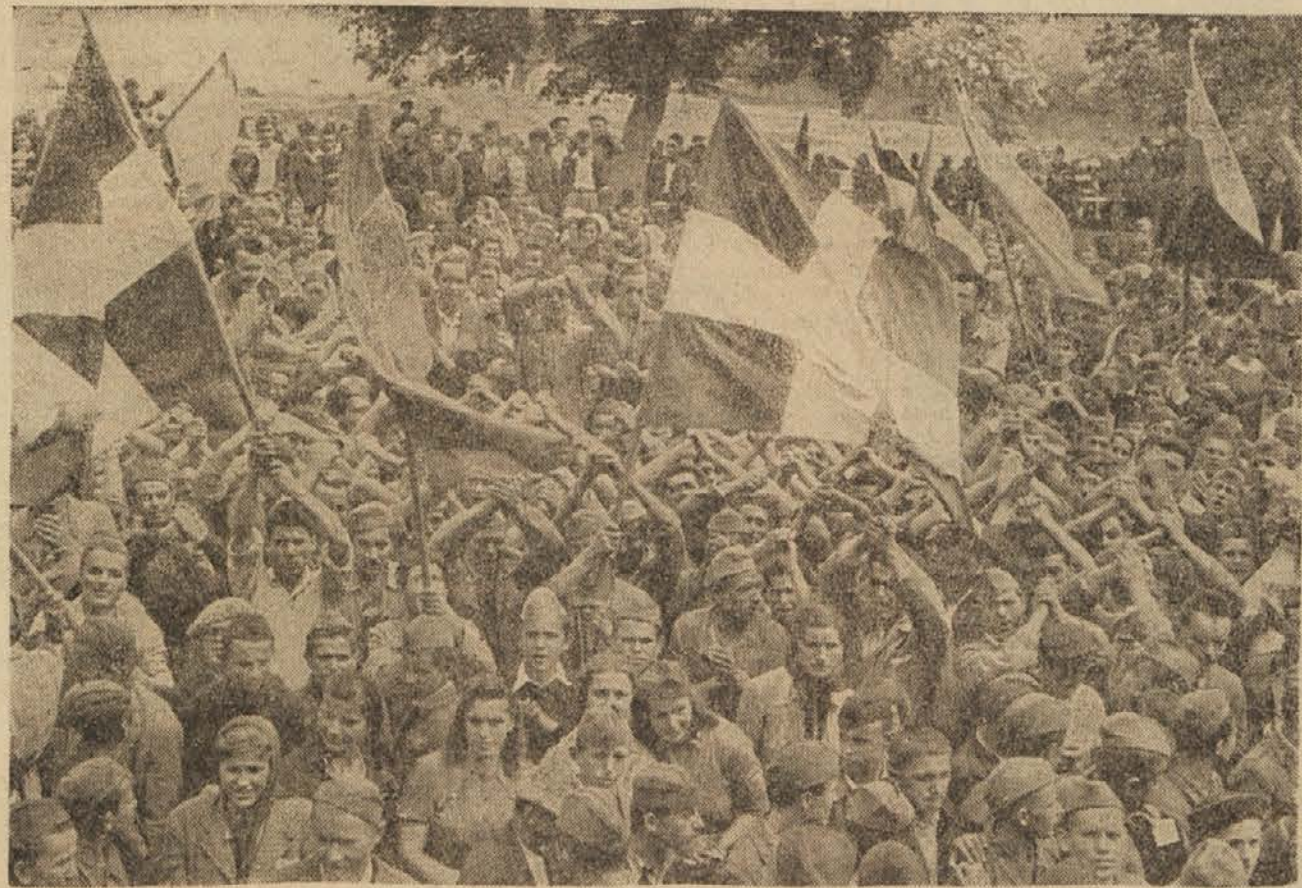
Med največjimi zemeljskimi objekti na progi je tudi postajni plato v Sarajevu, v katerega je vgrajeno 105.000 kubičnih metrov zemlje druge kategorije. Nasip je bil končan konec septembra in takrat so začeli zidati novo moderno potniško postajo.

Od začetka gradnje mladinske proge je bilo na prvi sekciji izkopanih in vgrajenih v nasipe 598.010 kubičnih metrov zemlje, na drugi sekciji pa okrog 500.000 kubičnih metrov. Na tretji sekciji, kjer znaša dolžina proge 19 km, je bilo nasutih v nasip 434.000 kub. metrov zemlje, iz 34 usekov je bilo izvoženih 134.000 kub. metrov zemlje in kamenja. Na četrti sekciji, ki ima posebno veliko nasi-

čela 19. aprila, rok je bil postavljen do 31. julija. Štirinajstega julija, 16 dni pred določenim rokom, je bil most čez Savo gotov in mladinske brigade so slavile prvo veliko zmago svojega dela in naporov.

V kratkem času slabih treh mesecev je bilo zabitih na Savskem mostu 600 pilotov, — nosilcev lesenih in železnih konstrukcij, montirana ogromna železna konstrukcija v težini 800 ton in vgrajena okrog 3500 m³ raznega lesenega materiala. Zgraditev velikega mostu čez Savo pri Samcu je bila ogromnega pomena za nadaljnji razvoj del na mladinski progi. Z gradnjo tega mostu je bila omogočena otvoritev prvih 64 km mladinske proge, po kateri se je takoj začel promet in so lahko prevažali velike količine raznega materiala za nadaljnjo gradnjo prog.

Poleg savskega mosta so zgradili v prvi tretjini mladinske proge še začasen most čez reko Sprečo pri Doboju, dolg 88 metrov.

Miting inozemskih brigad v Nemili ob proglasitvi naših in inozemskih brigad za udarne.

Kulturno prosvetno delo na progi

Ljudska mladina Jugoslavije bi ne mogla prevzeti tako ogromne naloge, kakršna je bila zgraditev mladinske proge Samac-Sarajevo, če bi si ne pridobila bogatih izkušenj na progi Brčko-Banovići. Brez izkušenj bi si pa tudi ne mogli niti zamisliti vsestranskega idejno-političnega in kulturno-prosvetnega dela, ki se je razvilo na mladinski progi Samac-Sarajevo. Pri določanju smernic kulturno pro-

šetka ter da so imeli tudi potreben kader. Kulturno prosvetno delo na progi, lahko delimo na idejno politično in kulturno množično.

IDEJNO POLITIČNO DELO

Idejno političnemu delu so posvečali največjo pozornost. Predavanja so imela zelo velik pomen za vzgojo mladine. Načrt za predavanja je obsegal najpo-

Analfabetški tečaj ob Savi pri Bosanskem Samcu.

svetnega dela na progi Samac-Sarajevo so se ravnali po tem, da mora biti graditev proge in bivanje mladine na nji v pravem pomenu besede šola za našo mladino.

Da bi to dosegli, so se začeli že nekaj mesecev pred začetkom dela na progi posvetovati in razne naše ustanove in javni delavci so prevzeli naloge, da izdelajo načrte za vsa področja kulturno-prosvetnega dela. V ljudskih republikah so priredili tečaje za komandante in kulturno prosvetne referente brigad. Centralni svet Ljudske mladine Jugoslavije je izdelal načrt ter izbral teze za predavanja, izdelal pa je tudi načrte in navodila za posebne brigade — tečaje ter opravil vse drugo pripravljeno delo. Pred začetkom dela na progi je bilo v Centralnem svetu več sestankov z zastopniki zveznih ministrstev, da so določili vrste in števila strokovnih tečajev na progi. Prav tako so bili številni sestanki s komiteji za kulturo in umetnost, za šole in znanost, za kinematografijo, za radiofonijo, z Zvezo književnikov in Zvezo prosvetnih delavcev. V dogovoru s organizacijo Ljudske študentske mladine je bilo v naprej ugotovljeno potrebno število študentov, ki so bili po dva meseca v raznih službah pri glavnem štabu in sekcijah štibih.

Vse to je omogočilo, da so se na mladinski progi lotili kulturno prosvetnega dela sistematično že od samega

membnejša vprašanja, ki jih mora obvladati zavedna in napredna mladina. Po tematski se je načrt delil na politična, mladinska, popularno znanstvena in strokovna predavanja.

Po zaslugi marljivih študentov, ki so predavali na progi, in mnogih javnih ter kulturnih delavcev, ki so obiskovali progo je bilo mogoče prirediti 13.539 predavanj. Lep uspeh so dosegla politično vzgojna predavanja, ki so vsebovala razen mladinske tematike tudi vprašanje o državi in družbeni ureditvi. Na teh predavanjih so se graditelji seznanili s strukturo in značajem naše ljudske oblasti, s političnim planom, s historiatom narodnoosvobodilne borbe in mladinske organizacije.

Mladina je pokazala zelo veliko zanimanje zlasti za poljudno-znanstvena predavanja. Strokovna predavanja so pripomogla, da so graditelji lažje zmagovali svoje delovne naloge. Predavatelji so nudili tudi veliko podporo terenskim organizacijam Ljudske fronte in ljudske mladine pri raznih predavanjih. Velik pomen so imele tudi tedenske politične informacije, individualno in skupinsko branje časopisa itd., kar vse je omogočilo, da je mladina lažje razumela predavanja ter sodelovala v diskusiji.

KULTURNO MNOŽIČNO DELO

Zavedali so se, da bi vsa prizadevanja za dvig kulturne ravni in vse oblike

kulturno prosvetnega dela ostale nepopolne, če bi med mladino ne odpravili nepismenosti. Zato so se že v prvih dneh po prihodu brigad na progo najprej lotili vprašanja te naloge. Zaradi vneme, da bi se nepismeni čimprej naučili brati in pisati, so priredili tečaje že prve dni, ko ni bilo niti najpotrebnejših pogojev. Učenci so sami izdelovali učila: izrezovali so črke iz kartona, pomagali so si z abecedniki in uporabljali so temni papir za šolske table. Delo na tečajih je bilo mnogo lažje in uspešnejše, ko je prosvetno ministrstvo BiH podarilo 20 tisoč abecednikov. Tečaji za nepismene trajajo navadno 5 do 6 mesecev, na progi pa so morali tečajniki absolvirati vse gradivo v dveh mesecih. Uspeh je bil kljub temu velik, saj se je izmed 19.073 nepismenih naučilo brati in pisati 15.876.

Na podlagi bogatih izkušenj, ki so si jih pridobili pri kulturno-prosvetnem delu na progi Brčko-Banovići, so določili tudi smernice za prosvetno zabavno delo in kulturno umetniško dejavnost. Določeno je bilo, da bi vsaka brigada videla razen gledališke predstave na teden tudi po eno filmsko predstavo. Tega načrta pa ni bilo mogoče uresničiti, ker je primanjkovalo aparatov. Mladina je videla skupno 44 filmov, predstav pa je bilo 1732.

V sporazumu s komitejem za kulturo in umetnost je bil izdelan načrt za gostovanje gledaliških in kulturno umetniških družin na progi. Po načrtu bi moralo gostovati stalno 6 skupin, vsaka pa 10 dni, tako da bi sleherni brigada videla po eno gledališko predstavo v 10 dneh. 131 gledaliških in kulturno umetniških skupin, ki so gostovale na progi je dalo 1007 prireditve. Da so dosegli takšen rezultat, je pripisovati temu, da so mnoge skupine nastopale dvakrat do trikrat na dan.

NA PROGI SO PREBRALI 117.503 KNJIGE

V navodilih, kako naj se brigade pripravijo za odhod na progo je Centr. svet Ljudske mladine Jugoslavije določil naloge vsem mladinskim organizacijam, naj zagotovijo svojim brigadam knjižnice. Ta naloga je bila izpolnjena. Brigadne knjižnice so imele 117.503 knjige. Knjige so bile izposojene 174.582 krat.

Po enkrat na teden so zvečer po napornem delu blizu taborišča prirejali brigadne taborne ognje. Program pri takšnih prireditvah je bil prosvetno zabavne značaja. Razen tabornih ognjev so brigadni kulturno-prosvetni odbori prirejali še številne druge prireditve. Na progi je bilo ustanovljenih več pevskih zborov, ki so zajeli 19.624 mladincev. Ustanovili so tudi 468 gledaliških in 511 folklornih skupin. Najlepše uspehe so dosegle brigade iz Slovenije, Slovenskega Primorja in Makedonije.

V okviru festivalov na posameznih odsekih in sekcijah so priredili tudi razstave umetniških del. Delo likovnih krožkov so podprli slikarji in kiparji ki so obiskovali progo. Krožke so po večini vodili dijaki umetniških šol in študenti umetnostnih akademij.

Zivljenje v brigadi in požrtvovalnost pri delu sta zbudila med mnogimi člani brigad željo po ustvarjalni dejavnosti. Tako so nastale prve pesmi, povesti ali zapiski v obliki dnevnikov.

Med vsemi doseženimi uspehi je največji uspeh izoblikovanje moralne osebnosti graditeljev proge — požrtvovalnih in nesebičnih graditeljev Federativne ljudske republike Jugoslavije. Rezultate delovnega učinka na vsakem stavbišču ocenjujejo predvsem po obsegu dela in po času, v katerem je bil objekt dograjen. Toda če bi gledali na mladinsko progo samo po njeni dolžini, številu mostov in predorov, bi to pomenilo, da bi ne videli v kopici številke žive stvarnosti — tega, zaradi česar so graditelji proge hkrati s svojim delom postali ponos naših narodov. Ko zdaj seštetimo dragocene izkušnje idejnopolitičnega in kulturno-prosvetnega dela, si lahko predočimo glavne lastnosti, ki karakterizirajo novega mladince, graditelja mladinske proge.

Poglabljanje in utrjevanje bratstva in enotnosti sta bila vsakdanja naloga vseh graditeljev. Skupni življenjski in delovni pogoji so morali vplivati, da sta se razvijala ljubezen in čut za skupnost. Vse delo, kratki rokovi, v katerih je bilo treba končati velike objekte, vse to priča, da se je pri vseh graditeljih utrčila

Tehnični strokovnjak o mladinski progi

Proga Samac-Sarajevo dovoljuje hitrost 85 km na uro

Značilnost Bosne niso bili samo minareti mošeje, tipične bosanske hišice, žene z zakritimi obrazi, karakteristična bosanska nošnja z nepogrešljivim fesom, ampak je bila Bosna poznana tudi po svojih ozkotirnih železniških progah. Potnik, ki je potoval v Bosno, je moral v Brodu presteiti v vlak, ki se je vsakemu, kdor ga je prvič ugledal, zdel kakor otroška igračka v primeri z vlakom normalne proge. Mimogrede bodi rečeno, da nikjer na svetu glavne proge niso ozkotirne in baš po tej bosanski železnici je bila Bosna poznana v strokovnem svetu v tehnični literaturi, njo so profesorji na tehničnih šolah navajali kot redki primer. Mladinska proga Samac-Sarajevo stoji na mestu te tradicionalne bosanske železnice, kakor ena najboljših in najhitrejših naših železnic.

Bosna je ena najbogatejših dežel Jugoslavije. Posebno je poznana po svojem rudnem bogastvu. Vse mogoče rude se nahajajo v raznih predelih Bosne, toda so se do sedaj izkoriščale samo v malem obsegu, ker ni bilo odprtih rudnikov in niti ne železnice, ki bi mogle to bogastvo prevažati. Poznane so bosanske šume po svoji neizčrpnosti, pa tudi po svojih poljedelskih produktih. V petletnem planu vsa ta bogastva igrajo veliko vlogo. V dolini reke Bosne se predvideva izgradnja naše težke industrije z modernimi tovarnami, kjer bodo topli rude ter kovine spreminjali v stroje, orodje in material za nadaljnjo izgradnjo industrije in prometnih sredstev. Mladinska proga Samac-Sarajevo bo služila kot glavna prometna žila za samo izgradnjo objektov težke industrije ter tudi za razvažanje produktov, ki jih bo izdelovala.

Proga Samac-Sarajevo je trasirana po dolini reke Bosne, in to od njenega izliva v reko Savo pa vse do Sarajeva, kjer ima reka Bosna pri Ilidži svoje izvire. Od reke Save pa do Doboja je ravnina, od Doboja pa prehaja v ozko dolino vijugaste oblike, ki se vleče vse do Sarajeva. Proga je trasirana z elementi, ki pri nas veljajo za glavne proge prvega reda. Tako je bil za krivine predpisan najmanjši R 500 m, merodajni vzpon pa 8‰. Taka proga dovoljuje hitrost 85 km na uro. Poleg tega bi bilo zanimivo tudi to, da so vsi objekti, predvsem mostovi, projektirani tako, da morejo nositi lokomotive z 25 tonskim osnim pritiskom, kar je za naše proge novost, kajti doslej smo gradili samo take proge, po katerih so mogle voziti samo lokomotive z 18 tonskim osnim pritiskom. Izgradnja proge, ki je trasirana s tako strogi elementi, zahteva velika zemeljska dela ter tudi večje število umetnih objektov. Nič manj kakor 14 krat gre proga čez reko Bosno. Zaradi tega je bilo potrebno zgraditi 14 mostov v dolžini od 80 do 170 m. Pri Doboju so napravili čez reko Sprečo 80 metrov dolg most, pri postaji Lašvi čez

reko Lašvo pa armirano-betonski most v dolžini 90 m. Najdaljši most je pa vsekakor most čez reko Savo pri Samcu v dolžini 600 m, ki je bil zgrajen v rekordnem času. Poleg teh večjih mostov so morali graditelji mladinske proge zgraditi še 700 manjših mostov in propustov. Na devetih mestih so morali zgraditi tunele; najdaljši in najbolj poznani je tunel Vranduk, dolg 1528 m. Vendar je bilo poleg Vranduka, ki je zaradi svoje dolžine predstavljal velik problem, izgotovitve v predvidenem roku, še več tunelov, ki so graditeljem povzročali mnogo težav. Za zavarovanje usekov in nasipov pa je bilo zgrajenih 50.000 kub. metrov betonskih in kamnitih podpor in zidov. Mladinci so morali izkopati, prevoziti in nasuti 5.500.000 kub. metrov zemlje in kamena, da bi zgradili dolnji ustroj proge. Največji objekt zemeljskih del je bil usek na postaji Lašvi z 90.000 kub. metrov v trdem kamnu. Velike težave je povzročevala tudi premostitev ozkotirne proge, ker je na več mestih prišlo do kolizije trase ozkotirne in normalne proge. Nič manj kakor 70 km ozkotirne proge je bilo potrebno prenesti, oziroma izdelati dolnji ustroj za njo.

Druga glavna naloga graditeljev pa je bila, da polože takoj tračnice, da bi se mogla proga čimprej dati v eksploatacijo. Dolžina tira, glavnege in postajnih, znaša 300 km. Vse to so delali mladinci pod strokovnim vodstvom železniških strokovnjakov. Na progi je predvideno 7 vodnih postaj in 5 glavne kurilnice. Poleg nove proge je zgrajena telefonska in telegrafska linija, na mnogih mestih in v velikih dolžinah pa so med gradnjo morali namestiti obstoječe telefonsko-telegrafske linije, da se ne bi poškodovale zaradi miriranja v bližini. Proga je prav tako dobila takoj vse signalno-varnostne naprave.

Projekte za postajna poslopja so izdelali študentje naših 3 tehničnih fakultet; zaradi pomanjkanja zidarjev so mladinci formirali posebne zidarske čete in sami pristopili h gradnji zgradb.

Zgodovina gradnje železne proge ne pozna primera, ki bi bil podoben gradnji proge Samac-Sarajevo. Toliko požrtvovalnosti, hrabrosti, volje in veselja do dela gotovo še ni bilo pri nobeni drugi gradnji proge, kolikor je vsa tega pokazala naša mladina od Samca do Sarajeva.

Danes poklanja mladina svojemu ljudstvu prvotno progo, ki bo vsekakor mnogo pripomogla k ekonomskemu razvoju v naši državi in katere blagodat bomo čutili v najbližji bodočnosti vsi. Poleg nje bodo v kratkem času zrastle nove tovarne. V resnici smo ponosni na našo mladino, moramo pa ji biti tudi hvaležni za velika dela, za katera se žrtvuje, da bi svojemu ljudstvu ustvarila boljše bodočnost. Inž. O. V.

56 inozemskih delovnih mladinskih brigad in skupin

— zastopnikov 42 držav in 46 narodov — se je udeležilo del na mladinski progi

Na mladinski progi Samac-Sarajevo je skupaj z Ljudsko mladino Jugoslavije delalo 56 inozemskih brigad in delovnih skupin s 5842 mladinci in mladinkami iz 42 različnih držav sveta. Na mladinski progi je delala mladina Poljske, Češkoslovaške, Bolgarije, Grčije, Albanije, Rumunije, Madžarske, Francije, Velike Britanije, Italije, Trsta, Danske, Švedske, Norveške, Holandske, Belgije, Švice, Avstrije, Irske, Islanda, ZDA, Kanade, Avstralije, Indi-

ter še bolj razvila ljubezen do domovine.

Vse delo na progi je vplivalo na graditelje, da se je v njih razvilo samozaupanje ter globoka vera v lastne sile, da morajo skupno izpolniti sleherni naloge. Izkušnje s proge Brčko-Banovići, izpopolnjene z izkušnjami proge Samac-Sarajevo bodo dragocene za nadaljnje organiziranje velikih delovnih akcij med pelletnim planom. Te izkušnje kažejo, da je pogoj za uspešno kulturno-prosvetno delo pri množičnih delovnih akcijah dobra priprava. Pridobljene izkušnje pri kulturno prosvetnem delu so pa tudi pokazale, da je treba skrbno izpolnjevati vse določene načrte, jih preizkušati v praksi in razvijati glede na izkušnje. (Po članku R. Vlkova).

je, Palestine, Egipta, Republikanske Spanije, Vietnam, Zapadne Indije, Madagaskarja, Martinika, Maroka, Iran, Kongo, Algira, Indonezije, Malajske, Kitajske, Južne Afrike, Nove Zelandije in Burme.

Od 56 inozemskih delovnih brigad in skupin, v katerih je bilo zastopanih 46 razni narodov, je proglašeno za udarne 33 brigad in skupin. Med njimi je albanska mladinska brigada »Kemal Stafa«, ki je bila proglašena štirikrat za udarno. Trikrat so proglašene za udarne: Prva koroška mladinska brigada »Franc Tavčan — Lenart«, Druga koroška mladinska brigada »Matija Verdnik — Tomaž« in bolgarska mladinska delovna brigada »Georgij Dimitrov«. Dvakrat so proglašene za udarne: Prvagrška mladinska brigada »EPON«, druga češkoslovaška brigada »Jan Šverma«, prva tržaška brigada »Vojka Šmuc« in druga avstralska delovna skupina. 24 mladinskih inozemskih delovnih brigad in skupin je proglašeni po enkrat za udarne.

V inozemskih mladinskih brigadah in delovnih skupinah je skupaj proglašenih 745 mladincev in mladink za udarne, večje število pa je bilo pohvaljenih.

Pevski zbor poljske mladinske brigade.

Nadaljevanje s 3. strani.

biro, pošta, menjalnica in carinarnica. Vestibul bo eden od najmodernejših v naši državi.

V ostalih delih zgradbe bodo potrebni prostori. Nova postaja bo imela pet čakalnic za potnike, dijake, matere z otroci, vojske in za potnike, ki bodo potovali iz Sarajeva z ozkotirno železnico. Poleg tega bo imela svojo ambulanto, prostore za umivanje, prostore za bolnike in mrtvačnico. Prav tako bo imela najmodernejšo restavracijo. Postaja bo definitivno dograjena prihodnje leto.

Dela na novi potniški postaji so v polnem teku in so bili v prvi polovici novembra izkopani in zabetonirani vsi temelji. Sedaj so v teku zidarska dela. Na večini zidov sarajevske postaje bodo uporabljali Turčičev sistem zidanja. Dosedaj je iz temeljev postaje izkopanih okrog 4200 m³, porabili pa so okrog 20.000 m³ betona.

Druga po velikosti od postajnih poslopij mladinske proge je potniška postaja v Zenici. Nova postaja v Zenici je tako v arhitektonskem kakor v tehničnem pogledu zelo moderna. Na fasadi postaje bodo postavili velik bareljef visok 10 m, izdelan iz kovine v spomin graditeljev mladinske proge. Nova postaja v Zenici, na kateri so danes vsa dela v glavnem končana, je dolga 120 m. Pri zidanju nove potniške postaje v Zenici so z uspehom uporabljali Turčičev sistem zidanja. Poleg potniške postaje zidajo v Zenici

tudi veliko tovorno postajo. Na platoju pred tovorno postajo so zgradili ogromen nasip 220.000 m³, kjer bo položenih 24 tirov.

Tretja po velikosti je postaja v Bosanskem Samcu, ki je dolga 90 metrov in je zelo podobna postaji v Zenici. Ostale večje postaje so zgrajene v Kaknju, Nemili in Razpotoju. Skupaj bo zgrajenih na mladinski progi s sarajevsko postajo 17 postajnih poslopij.

Poleg postaj v Zenici, Sarajevu in Bosanskem Samcu, bodo na progi gradili še 14 postaj tretjega in četrtega reda in to v Miloševcu, Modriču, Vranjaku, Globarici, Koprivni, Osječanih, Kostanjevici, Riječici, Bradičih, Viništu, Železnih, Nemili, Razpotoju, Jelini, Kaknju, Podlugovih in Semizovcu.

Za veliko večino stavb tretjega in četrtega reda so dali idejne osnutke študenti arhitekture ljubljanske, beograjske in zagrebške univerze. Oni so že pred začetkom del na progi obšli trase proge in si ogledali mesta, ki bi prišla v poštev za gradnjo postaj.

Pred začetkom del na zgradbah je bilo potrebno napraviti velike nasipe, kajti na vseh postajah bo položenih večje število tirov, da bi se na ta način mogla čim bolj povečati kapaciteta proge. Pri zidarskih in betonskih delih na stavbah so z uspehom sodelovale tudi zidarske in betonske mladinske brigade sestavljene iz mladincev, ki so na progi končali kratke tečaje. O. L.

Gradnja nove potniške postaje v Zenici.

(za »Ljudsko pravico« narisal: Zulfikar Džumhur).

Med junaki Vranduka

Osemnajst kilometrov od Zenice proti Nemili leži eden največjih in najtežjih objektov mladinske proge — 1528 metrov dolgi predor Vranduk. V visoko, skalo-vito goro, ki je na tem mestu skoraj popolnoma zaprla dolino Bosne, so začeli prodirati brigadirji štirih minerskih brigad že dobrih štirinajst dni pred začetkom ostalih del na mladinski progi. Meter za metrom so si krčili pot proti nje-nemu osrčju, neprestano so zviševali de-lovno normo in so proslavljali z novimi zmagami sloves imena vranduških mi-nerjev.

Sedmega maja zvečer — komaj se-dem tednov po začetku vrtanja — je namestnik komandanta novosadske bri-gade Jovan Pondurović za trenutek usta-vil delo in vzkliknil: »Tovariši, danes koplremo tisoči meter predora Vranduk — »Trikratni ura za tisoči meter!« je za-grmelo v predoru.

In nekaj sekund za tem so se vrtalni stroji ponovno zagrizli v živo skalo in kmalu je nova vrsta napolnjenih vagon-čkov odbrzela iz predora.

Od »vhoda« do »izhoda«

Vozili smo se v natrpanem vlaklu ozkotirne železnice od Zenice proti Ne-mili. Dolina Bosne se je začela pred nami naglo zoževati, hribovi so postajali vse bolj odsekani in strmi.

Čim bolj smo se bližali Vranduku, tem glasneje je postajalo v vagonu. Naj-glasnejša skupina v vagonu se je zbrala okrog starejšega železničarja, ki so ga klicali »Mate«. Mate je že mnogokrat prepotoval to progno in tudi Vranduka ni videl samo skozi okno vagona, ampak je bil celo dvakrat tam in se razgovarjal z brigadirji.

»Se nekaj minut in prispeli bomo do vhoda v predor,« je razlagal Mate sopot-nikom.

»Gotovo vas zanima, zakaj se ravno na tem mestu imenuje »vhod«. To je stara železniška označba. Začetek proge se vedno računa od tam, kjer je glavna uprava in ta bo po končani gradnji v Sarajevu. Zato pravimo temu koncu pre-dora »vhod«, drugemu pa »izhod«.

Mate, ki je med pogovorom večkrat pogledal skozi okno, je nenadoma vstal in vzkliknil:

»Pozor, bližamo se Vranduku!« Planili smo proti majhnim, napol z lesom, napol s steklom pokritim oknom. Pred nami je ležal »vhod«. Skozi pro-čelje, oprto na velike lesene hlode, je hitela dolga vrsta vagončkov. Na nasipu je bila množica brigadirjev z lopatami in krampi.

Matu ne bi bilo treba posebej razla-gati, da se bližamo Vranduku. Vse na-okrog je pričalo, da se tu gradi veliko delo: skupine barak, ki služijo za biva-lišča minerjem in katerih strehe so bile še vedno izpisane z velikimi belimi črka-mi — prvomajskimi parolami, številne

Rundič Radoslav, dvakratni udarnik II. minerske štirikat udarne brigade z Vranduka.

slike in zastave, neprestano šumenje kompresorjev, dolge vrste drogov, na katerih so nameščeni električni reflektorji itd. Kar prehitro izgine ta slika dela in poleta izpred oči. Vendar bo ostal ta prvi pogled na Vranduk, ki so ga mnogi od nas prvič v življenju videli, v neizbrisnem spominu.

Za prvim ovinkom smo zagledali na visoki skali zgrajeno »Vranduk. Ostan-ki starega zidovja pričajo, da je bila tu-kaj nekoč mogočna trdnjava, ki je bra-nila dolino Bosne pred turškimi vpadi. Slavo trdnjave, ki je v preteklosti gotovo mnogo pomenila bosanskemu ljudstvu, so danes ponesli zopet vranduški mi-nerji po vsem svetu. Vranduk — stra-teška točka, ki je že v davni preteklosti branila bosansko ljudstvo pred pohodi roparskih tolp v dolino Bosne, bo sedaj odprla pot blaginji temu ljudstvu.

Okrog hriba, kjer smo zagledali vhod v predor, pa do železniške postaje Ne-mila smo se vozili deset minut. Morda ne dela nikjer na svoji poti reka Bosna tako ostrih ovinkov kot ravno na tem sektorju. Vlak si s težavo utira pot po ozki stezi med skalami. Ovinek, štiri in pol kilometra, ki ga dela na tem mestu ozkotirna železnica, bo predor Vranduk presekal s poldrugim kilometrom.

In vendar ni najbolj važno to, da se bo skozi ta sektor prepeljal v treh, na-mesto v desetih minutah. Vse bolj važno je dejstvo, da bo mogel vlak razvijati brzino tudi do 80 kilometrov.

Pogled z vlaka na izhod predora je nudi približno isto sliko kot smo jo

videli na vhodu. Obokano pročelje, po-možni tir z vagončki, barake, kompresorji, reflektorji. In zopet isto živo, hitro pa vendar preračunano delo, ki je tako značilno za vsako grupo, za vsakega po-edinca vranduških brigad.

Na železniški postaji Nemila je stala na peronu dolga vrsta velikih karbidnih svetilk. Potrebovali jih bodo v predoru, kjer se je delo znatno razširilo.

Na Vranduk so prispelle nove brigade, ki bodo pomagale starim izvršiti veliko

delo hitro opravljeno in promet se zopet nemoteno nadaljuje. Prispela sva do prostora, ki je približno petdeset metrov oddaljen od vho-da. Brnenje je postalo še močnejše in je prihajalo od zgoraj. Povzpela sva se po ozki lestvi v »prvo nadstropje«, na me-sto, kjer vrtajo predor v višino. Skupina minerjev je stala napol sklonjena nad svojimi vrtalnimi stroji, ki so počasi in sigurno vrtali luknje v skalo. Posamezni drobci so švigali po zraku in le mosto-

to delo hitro opravljeno in promet se zopet nemoteno nadaljuje. Prispela sva do prostora, ki je približno petdeset metrov oddaljen od vho-da. Brnenje je postalo še močnejše in je prihajalo od zgoraj. Povzpela sva se po ozki lestvi v »prvo nadstropje«, na me-sto, kjer vrtajo predor v višino. Skupina minerjev je stala napol sklonjena nad svojimi vrtalnimi stroji, ki so počasi in sigurno vrtali luknje v skalo. Posamezni drobci so švigali po zraku in le mosto-

V useku Lašvi je bilo treba premetati na tisoče skal, da so napravili pot novi progi.

obljubo, ki so jo dali minerji maršalu Titu, — da bodo predor prevrtali do pet-najstega julija.

V noči od 30. aprila na 1. maj je bil postavljen največji uspeh v predoru

Od Nemile na drugo stran reke Bosne smo prispeli po majhni leseni brvi, ki so jo postavili mladinci grške brigade EPON v dveh dneh. Pred nami je ležalo celotno bivališče mladinskih brigad, ki delajo na izhodni strani predora. Taborišče, ki sem ga prej le bežno pogledal z vlaka, je nudilo sedaj, ko sem ga videl od blizu, veličastno sliko. Med belo pre-pleskanimi barakami so stali visoki mlaji z zastavami, vsa poslopja so bila pove-zana z drobnim peskom posutimi ste-zami, med njimi lepo urejena fizikurna igrišča in ob cesti ozki pasovi gredic, obrobljeni z zeleno travo.

Izmed vseh taborišč je najlepše ure-jeno taborišče grške brigade »EPON«. Vhod v taborišče so mladinci zgradili iz stebrov, na katere so napisali: »Anglo-amerikanci, odidite iz Grčije!« V sredini taborišča so bile nameščene slike vodi-teljev: Tita, Stalina, Zahariadesa in Mar-kosa ter številne barvne slike, delo grških mladincev, — ki simbolično prikazujejo borbo grškega naroda za svobodo.

V drugi minerski brigadi, ki je v prvomajskem tekmovanju osvojila pre-hodno zastavico kot najboljša brigada VI. sekcije, sem našel pomočnika koman-danta Rudija Praznika. On je doma iz Šent Pavla v Savinjski dolini in je na progi že od začetka marca. Vranduk po-zna kot svoj žep: od prvih začetnih te-žav, ko še ni bilo dosti orodja in drugih priprav in ko še niso bili mladinci toliko izurjeni — pa do danes, ko prodirajo tudi po pet metrov na dan v globino.

Rudi s posebnim navdušenjem pripo-veduje o največjem uspehu, ki so ga dosegli minerji druge brigade v noči od 30. aprila na 1. maj. V osmih urah, to se pravi, samo v eni izmenji, so prodrli 3 in pol metra globoko. 15 mladincev je na ta način prekorajilo normo 1.30 me-tra, ki jo je postavilo tehnično vodstvo.

»Že prejšnji dan smo sklenili,« pri-poveduje Rudi, »da bomo to noč dali vse sile iz sebe in da mora biti naše delo največji doprinos k proslavi Prvega ma-

Dvakratni udarnik s predora Sikola II.

času uredilo. Sedaj prodirajo vedno nad dva metra, posamezne izmene pa se več-krat približajo 3 metrom.

»Ofenzivo, ki so jo razvili naši fantje na Vranduškem predoru,« je dejal ob zaključku razgovora Rudi, »bomo nada-ljevali, dokler ne bo prva lokomotiva pribrela skozi premagano goro in do-kljer ne bodo na njej razvili vranduški minerji svoje zastave zmage.«

Naši kompresorji ne bodo mirovali, dokler bo delal poslednji vrtalni stroj

Trikrat na dan poziva kompresorska sirena brigadirje na delo, šestkrat na dan se strese tunel od eksplozij. V vsaki izmenji se po dvakrat vzgaje mine. Po vsaki eksploziji so junaki bližji svojemu cilju.

Predora ne vrtajo samo v globino. To delo opravlja le ena četa. Ostale so za-poslene pri razširitvi ob straneh in pri prodiranju v višino ali pa pri odvažanju materiala z vagončki in pomožnih tesar-skih delih.

Nekaj metrov od vhoda v predor stoji velika lesena baraka, kjer so nameščeni kompresorji. Minerji dobro vedo, kaj pomenijo ti stroji za njihovo delo, in so napisali nanje geslo: »Naši kompresorji ne bodo mirovali, dokler bo delal posled-nji vrtalni stroj v predoru.«

Mladinec Vidović Zarko, ki se je na-učil ravnati s strojem na tečaju, pripo-veduje o velikem delu, ki ga opravljajo kompresorji.

»Kompresorji delajo na šest atmo-sfer,« pripoveduje Zarko, »njihovo ener-gijo uporabljamo poleg dela v predoru tudi za razsvetljavo naših taborišč.«

Pred vhomom se je zbirala gruča mlad-incev. Bilo je v času izmene. Mladinci se uvrščajo v grupe, kakor so jih poraz-delili komandirji čet; vsak s svojim vrtal-nim strojem v rokah. Bolj izkušeni mi-nerji, ki imajo že več prakse, ali pa so že prej opravljali podoben posel, imajo s seboj pomočnike, ki nosijo vžigalne naprave in municijo. Pomočniki se ves-no učijo od svojih »strelnih mojstrov«, da jih bodo lahko v najkrajšem času na-domestili.

Skupina mladincev, ki dela pri izva-žanju materiala iz predora, se zbira okrog praznih vagončkov. Sirena da znak za odhod. Minerji novosadske brigade »Mladi proletarci odhajajo v nov napad.«

Vhod v predor

Novosadsko brigado vodi v predor namestnik komandanta Jovan Ponduro-viće. To je mlad in energičen fant, po poklicu delavec, ki se tako rekoč »spozna na vsec in ki se počuti na vsakem me-tru predora kakor doma.«

V predoru je zlasti v začetku temno in si pomagamo z žepnimi svetilkami. Karbidne svetilke so po večini name-ščene na »prustec« — to je kralju, kjer so prodrli minerji najgloblje — ali pa na drugih mestih, kjer se vrši vrtanje. Zrak je vlažen in nekoliko dušljiv od dima, ki ga povzročajo eksplozije. Pre-dor je obložen z 2 metra visokimi hlodi, širok pa le toliko, da more voziti po njem vagonček po pomožnem tiru.

Jovan mi spotoma pripoveduje, kako poteka razstreljevanje. Govori glasno, kajti čim globlje prodirava, tem močnejše se čuje brnenje vrtalnih strojev.

»Pri razstreljevanju mora vladati ve-lika brzina. Municijo, ki smo jo nabili v izvrtane luknje, zažgo mladinci, ki imajo posebno zakonšče v prostoru, iz-kopanem ob strani predora. Ostali, ki pomagajo pri delu, se že pred tem umak-nejo proti sredini in vhodu. Sicer pa je

ma se je odkrnil večji kos in zdrsel na tla.

Bo poti sva srečavala vagončke, na-polnjene z materialom, ki so hiteli proti vhodu, in prazne, ki so se vračali po nov material. Ker je bil prostor tesen, sva se morala čisto stisniti k steni ter počakati, da so zdrseli mimo.

V globino predora

Morda niti dve sto metrov daleč od vhoda je prva kretnica v vranduškem predoru. Tu se prostor razširi, da se lahko srečavajo polni in prazni vagončki. Na tem mestu je vedno skupina mlad-incev, ki sprejema in odpravlja vsako novo »posiljko«.

Do »prustec« je še kakih 800 metrov. V predoru ne najdeš mesta, kjer bi hrup popolnoma prenehel. Čim se v daljavi izgubi brnenje enih vrtalnih strojev, za-slišiš pred seboj druge. To pot sva za-slišala volte udarce tesarjev, ki so po-pravljali lesene oboke.

»Naloga tesarjev je,« mi je pojasnil Jovan, »pregledati oboke po vsaki eks-ploziji. Večkrat se zgodi, da se ta ali oni hloed nekoliko nalomi, pa ga je treba

Deja na mostu Zenica I.

Naš novi zaveznik

Ze tri dni v borbi s tilovsko voljo na goro juriša brigada... Krampi zvenijo — nasip pa raste, bije se boj za pednje — kubike. »Sto samokolnic! Tisoč... dva tisoč!« — že šteje zahriplo glas »Statistike«.

Ta mah — poglej! Po cesti zabobni... in krene v našo smer, s silo šeststo konjskih sil naš novi zaveznik — tovariš buldožer. Vzklika brigada! A tedaj... Sledi nov juriš! — Z elanom desetih ton buldožer rije, zemljo prevrača in rine pred sabo kar pol vagona.

Bravo. Odličen zaveznik. Ves iz jekla. Za njega že nekdanj živele so želje, a zdaj — to je glavno — brigada ve točno: po našem načrtu tu progga popelje...

Na progi je nastalo mnogo pesmi, ki so jih napisali graditelji. To pesem je napisal Ivan Ladjarski iz »Brigade demobiliziranih borcev JA«.

hitro podložiti. Varnost v predoru mora biti popolna.

Ob luči karbidnih svetilk zagledava mladince minerje, prvo bojno črto, ki naskakuje Vranduški predor. Od glave do nog zaviti v prah stojijo ob svojih brnečih strojih in vrtajo v živo skalo, ki se počasi, centimeter za centimetrom, vdaja. Morda v tem trenutku ne mislijo na to, kdo od njih bo postavil najboljši rezultat današnjega dne, vsi pa se zave-dajo velike važnosti svojega dela, svoje velike obljube maršalu Titu. Zavedajo se, da je od tega objekta mnogo odvisno, ali bo progga dograjena v določenem roku.

Ko sva se vračala, mi je Jovan še marsikaj pripovedoval o predoru. Pove-dal mi je, da ves material, ki ga izkop-ljejo, izkoriščajo za velik, 800 metrov dolg nasip, ki vodi od vhoda pa do le-senega mostu čez Bosno, in da so morali zaradi ozke soteske cesto nekoliko pre-mestiti proti bregu, da bo dobila nova progna prostor. Rekel mi je, da so pričeli zunan predora že graditi leseni oder, na katerem bodo postavili pomožni tir za »prvo nadstropje« v predoru.

»Dvajsetega maja bo zopet velik dan za nas,« mi je dejal ob slovesu. »Ta dan bomo začeli s prvimi betonskimi deli v našem predoru.«

Zvečer se razlega po vseh mladinskih taboriščih Vranduka pesem. Ob zvočnikih se zbirajo mladinci vseh vranduških brigad, plešejo kola in pojejo pesmi. Visoko se dviga na Vranduku plamenica bratstva in enotnosti mladine in ob njej rastejo nove in še večje zmage. —

FOTO
DOLADINSKI
CENTAR

Kako smo reševali transportne probleme na mladinski progi

Eden najtežjih tehničnih problemov, ki jih je bilo treba rešiti v zvezi z gradnjo mladinske proge, je bil problem transporta. Za potrebe mladinske proge je bilo v glavnem na razpolago dvoje transportnih sredstev — ozkotirna železnica Bosanski brod-Sarajevo in kamionski park z začetno kapaciteto okrog 400 vozil. Samo za ozkotirno železnico je bilo predvideno, da je treba po njej za definitivno izgradnjo mladinske proge transportirati nad 130.000 vagonov najrazličnejšega materiala, s kamioni pa povprečno nad 100.000 ton mesečno.

Da bi transportna služba na mladinski progi mogla glede na velike potrebe po materialu v celoti zadostiti svoji nalogi, se je že v samem začetku gradnje pristopilo k odločnim tehnično-organizacijskim meram. Ozkotirna železnica Brod-Sarajevo že pred vojno ni zadovoljevala obsežnih gospodarskih potreb industrijskih predelov doline Bosne, po končani vojni pa so se te potrebe razumljivo z naraščajočo proizvodnjo in vsestransko obnovo še povečale. Glavna naloga transporta na ozkotirni železnici je bila torej v skladu s potrebami industrije in obnove v Bosni z potrebami izgradnje mladinske proge. Ta težava in odgovorna naloga pa se je mogla rešiti edinele z brezhibno organizacijo prometa na ozkotirni železnici in veliko požrtvovalnostjo železniškega osebja, tehničnih vodstev in odgovarjajočih delovne sile.

Ni manjši problem niso stali v začetku gradnje mladinske proge pred kamionskim parkom, ki je dobil nalogo najtesneje sodelovati z železniškim transportom in tega tudi v velikim meri razbremenjevati. V marcu je bilo namreč stanje kamionskega parka na mladinski progi precej kritično, saj je bilo od 400 kamionov, ki so se tedaj nahajali na progi, 130 v defektnem stanju. Za popravilo kamionov ni bilo nikakih avto-delavnic, niti ne potrebnih sklonišč in garaž. Kamioni so bili nepravilno porazdeljeni po sekcijah in ni bilo nobenega načrta za njihovo sistematično in racionalno izkoriščanje.

NA OZKOTIRNI ŽELEZNICI SE JE VODILA BITKA ZA VSAKO MINUTO, ZA VSAKO TONO MATERIALA

Osnovna naloga, ki jo je bilo treba izvesti v zvezi s čim boljše eksploatacijo ozkotirne železnice, je bila takojšnja zgraditev kretne in vseh postajah in važnejših križišč od Broda do Sarajeva. Z zgraditvijo številnih kretin so bili dolgi medpostajni presledki skrajšani in prevozna moč ozkotirne proge se je naglo povečala. To je bil prvi začetek velike bitke, v kateri je morala biti vsaka minuta čim bolj izkoriščena in vsaka tona materiala čim prej odpremljena na določeno mesto. Transportni odsek uprave gradilišča je izdal vrsto energičnih ukrepov za čim hitrejšo natovarjanje in iztovarjanje materiala iz vagonov. Ker je poleg preobremenjenosti ozkotirne železnice bilo potrebno reševati še drug važen problem — primanjkljaj v vagonih in lokomotivah, je bilo takoj organizirano permanentno (dnevno in nočno) nakladanje in iztovarjanje materiala ter organizirana odgovarjajoča delovna sila in tehnična sredstva. Na vseh postajah in važnejših križiščih so bili postavljeni disponenti uprave gradilišča, ki so odgovarjali za pravilen potek prometa, vodili operativno evidenco o času in materialu ter signalizirali upravi gradilišča mladinske proge posamezne nepravilnosti, ki jih je bilo tako mogoče takoj odstraniti.

Tehnično vodstvo in delavci, ki so bili zadolženi za železniški transport, so se morali boriti za najrazličnejši težavami. Največjo oviro za promet na ozkotirni železnici je predstavljalo tako zvano iztovarjanje materiala na odprti progi, to je na vseh izvenpostajnih tihih ozkotirnih železnicah, kjer ni bilo mogoče prepeljati materiala k trasi nove proge po cestah s kamioni. Prav tako je bil vzrok porostih zastojev v prometu miniranje skalnatih predelov na mestih, kjer je tečila trasa nove proge tik od stari, in se je izgubilo mnogo časa za čiščenje proge kamena in skal. Vzrok za oviranje prometa je bil tudi v številnih premostitvah ozkega tira. Premostitve ozkega tira so bile potrebne zato, ker je nova proga proga prve vrste in je imela prednost v izbiri najpraktičnejšega terena. Stara proga se je zato morala na sektorju okrog 70 km umakniti novi, vse te premostitve pa so seveda v veliki meri vplivale na razvoj prometa po ozkotirni železnici.

vale na razvoj prometa po ozkotirni železnici.

Jasno je, da je vsa ta kopica težav in problemov zahtevala od tehničnega vodstva in delavcev velike organizacijske sposobnosti in iznajdljivosti. Proga je bila velika šola, kako je treba premagovati težave, in z minimalnimi tehničnimi sredstvi in delovno silo doseči čim večji učinek. Ker so potrebe po materialu a začetkom gradnje mostov, betoniranja tunelov in gradnjo raznih stavbnih objektov stalno naraščale, so v avgustu pristopili k tako imenovani maršrutaciji prevažanja množičnih artiklov za potrebe izgradnje mladinske proge (cement, pesek, tračnice, pragovi, leseni material itd.). V to svrhu so bili formirani posebni vlaki, ki so transportirali samo določen odnosno sličen material, in ki so se natovarjali in iztovarjali izključno samo na postajah. Ta način transportiranja materiala je mnogo pripomogel k pospešitvi transporta, ker ni bilo več potrebno medpostajno zadrževanje vagonov in nepotrebno manevriranje z njimi.

V zadnjih dveh mesecih gradnje proge je bila glavna naloga graditeljev in železniškega ter kamionskega transporta dobavljanje proda in gramoza za posipavanje normalnega tira. V relativno kratkem roku je bilo potrebno nabaviti za posipavanje nove proge ogromne količine proda in gramoza. Prod so dobivali iz prodnic ob reki Bosni, gramoz pa iz gramoznih jam in deloma iz kamnolomov. Glavno količino materiala za posipavanje nove proge je bilo seveda treba izveči iz prodnic ob reki Bosni. V vseh prodnicah so bili postavljeni ozki tiri in organizirana dnevna in nočna eksploatacija proda. Glavno breme za transport je zopet padlo na ozkotirno železnico, po kateri so morali poleg vsega drugega materiala prevažati sedaj še povprečno po 1000 vagonov proda dnevno. Posipavanje proge v določenem roku je bilo mogoče izvršiti samo z najpreciznejšim izpolnjevanjem načrta, kdaj in kako naj se postipa kak del nove proge. Poleg tega je dobila tudi vsaka prodnica svoj načrt za eksploatacijo in transport proda.

Zanimivo je, da so tudi novo položeni normalni tiri takoj uporabljali za prevoz proda iz prodnic. Razmontirane normalne lokomotive in vagoni so transportirali po ozkotirni železnici na različna mesta nove proge, kjer so jih zopet sestavili in takoj uporabljali v velikih bitkah za posipavanje nove proge. Izkoriščanje širokega tira za prevoz proda je v veliki meri pospešilo posipavanje nove proge in zelo razbremenilo ozkotirno železnico.

Stalne organizacijske izkušnje, ki so jih dobivala tehnična vodstva na mladinski progi pri reševanju železniškega transporta, so v veliki meri vplivale na izvedbo transportnega plana. Kljub temu, da so potrebe stalno rasle, se je transportni plan z vsakim mesecem izboljševal. Tako na primer je bil transportni plan v mesecu marcu izpolnjen komaj 7,5 odstotno, v avgustu pa že za 91,6%. Ta številka jasno kaže, koliko požrtvovalnosti so pokazali tehnični strokovnjaki, transportni delavci in mladinske delovne brigade pri reševanju transportnega problema, in kako so znali z vsakim dnem izkoriščati izkušnje, ki so jih prej pridobili.

Uspehi v izpolnjevanju železniškega transportnega plana bi bili nedvomno še večji, ako bi bilo na razpolago dovoljno število vagonov in lokomotiv, kakor tudi specialnih vagonov za prevoz tračnic, pragov, železnih konstrukcij za mostove itd.

Z DOBRU ORGANIZACIJO DELA JE USPELO ZADOLVILITI POTREBE MLADINSKE PROGE NAMESTO S 700 S 350 KAMIONI

Poleg železniškega transporta je igral na mladinski progi tudi veliko vlogo transport s kamioni. Prvotno je uprava gradilišča predvidevala, da je za transportne potrebe mladinske proge potrebnih okrog 700 kamionov. Vendar se je tehnično vodstvo transportnega odseka odločilo, da bo to število z dobro organizacijo dela in z racionalnim izkoriščanjem kamionskega parka zmanjšalo na polovico. Kamioni so na mladinski progi v veliki meri razbremenjevali železniški transport in transportirali med gradnjo proge ogromne količine raznega materiala in hrane. Samo od aprila do septembra so prepeljali na različne daljave okrog 600.000 ton raznega materiala in hrane.

Vendar je bilo za dosego dobrih rezultatov v eksploataciji kamionskega par-

ka potrebno mnogo borbe. V začetku gradnje mladinske proge je bilo stanje v kamionskem parku zelo neurejeno in tehnično vodstvo je bilo tako rekoč brez sleherne izkušnje, kako organizirati naravno delo z njimi.

Ena glavnih nalog za načrtno delo in izkoriščanje kamionskega parka je bila izvedba tako imenovane tipizacije kamionov. V marcu je bilo na mladinski progi okrog 20 različnih tipov kamionov, tako da so imele nekatere sekcije tudi po 10 in še več različnih tipov kamionov. Na vseh sekcijah so bile osnovane avto-baze, ki so dobile nalogo, da takoj izvedejo tipizacijo kamionov, oziraje se na stvarne potrebe terena.

Konec aprila je bila kljub najrazličnejšim težavam tipizacija kamionov po sekcijah mladinske proge v popolnosti izvedena. S tipizacijo kamionov (posamezne sekcije so imele sedaj le eno vrsto ali največ dve vrsti kamionov) se je po sekcijah naravno zmanjšalo število mehanikov, ki so bili prej potrebni za vzdrževanje najrazličnejših tipov vozil; zmanjšala se je tudi skrb za nabavljanje najrazličnejših rezervnih delov. Tipizacija kamionov je predstavljala prvi korak k racionalnemu in planskemu izkoriščanju kamionov na mladinski progi.

Tehnično vodstvo avtoparka mladinske proge se je sedaj lotilo vprašanja, kako bi se unificirane kamione čim bolj racionalno izkoristili. Prvotno določeno število 700 kamionov je bilo treba na vsak način zmanjšati, ne da bi kakor koli trpel transport ali druge potrebe izgradnje proge.

Tehnično vodstvo se je lotilo normiranja dela kamionov in na osnovi teh norm sestavilo plan eksploatacije in manevriranja s kamionskim parkom. Za delo kamionov na mladinski progi so uvedene tako imenovane norme ton-kilometrov. Po tej normi je moral vsak kamion prepeljati dnevno po 60 km odnosno 45 km s tovornim, imeti tri četrtine svoje nosilnosti izkoriščene in delati najmanj 25 dni v mesecu. Z vzpostavitvijo teh ton-kilometrskih norm je vsak kamion (s povprečnim težo 3 ton) prepeljal mesečno okrog 2400 ton-kilometrov. Novih norm, ki so bile uvedene v mesecu juniju, niso začeli samo hitro izpeljevati, ampak so jih skoraj na vsej progi prekoračili za 50, v nekaterih primerih pa tudi za 100 in še več odstotkov.

Uvedba, izpolnjevanje in preseganje novih norm ton-kilometrov je predstavljalo popoln preokret v izkoriščanju kamionskega parka na mladinski progi. V aprilu na primer, ko še ni bilo delo kamionov normirano, je ves kamionski park (300 kamionov) prevozil 49.500 ton raznega materiala, v juliju (mesec uvedbe norm ton-kilometrov) je 396 kamionov prevozilo že 126.329 ton raznega materiala, v mesecu avgustu pa 355 kamio-

Vloga mehanizacije pri gradnji mladinske proge

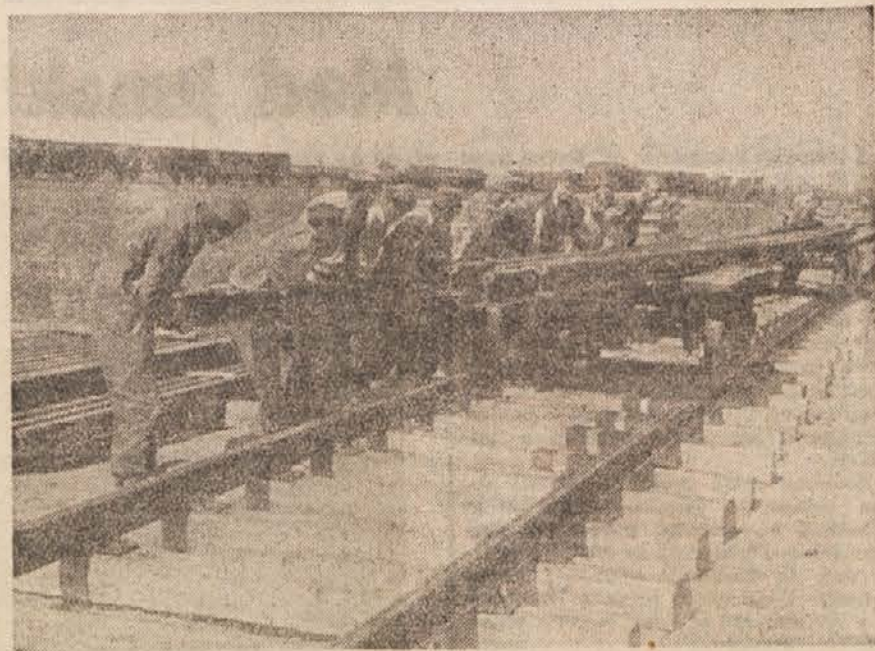
tipov pravilno organiziralo in razporodilo.

Zgraditev 237 km dolge proge od Samca do Sarajeva, ki je v kratkem roku sedmih mesecev povežala vrsto bogatih rudnih ležišč in industrijskih centrov doline Bosne, ni samo velik dokaz ustvarjalnih zmoglosti naših narodov, ampak je istočasno viden izraz uspeha, ki je bil dosežen s popolno koordinacijo dela desetstosev mladincev in mladink, strokovnih delavcev in tehničnih strokovnjakov. Mladinska proga je bila velika šola svojih graditeljev; obogatila jih je z vsestranskimi izkušnjami, jih naučila načrtno delati, boriti se za roke in roke tudi izpolnjevali.

Vendar pri analizi vseh delovnih zmag in uspehov, ki so bili doseženi na mladinski progi, ne moremo in ne smemo iti mimo velike vloge, ki jo je pri njeni gradnji igrala mehanizacija. Kratkotrajni rok, ki je bil dan za zgraditev tako velikega objekta, vsekakor ne bi bil izpolnjen, če ne bi bilo izkoriščanje gradbenih strojev in organizacije dela z njimi tako uspešno izvedena in če ne bi na najtežjih in najkompleksnejših mestih gradnje tako uspešno nadomestili fizično delovno silo. Na progi so se prvič v naši državi pojavili gradbeni stroji v tako velikem številu na enem objektu in prvič se je začelo z njimi delati po določenem planu in sistemu, ki se je naravno na osnovi pridobljenih izkušenj iz meseca v mesec izboljševal.

Lanskoletne izkušnje o delu mehanizacije na progi Brčko-Banovići so mnogo pripomogle, da je šlo letos delo povsem v drugo smer. Na progi Brčko-Banovići se je namreč pokazalo, da mehanizacija, ki ni plansko in sistematično izkoriščana in ki nima vsaj najosnovnejših pogojev za vzdrževanje gradbenih strojev, more biti prej v breme kakor v korist. Na progi Brčko-Banovići so primanjkovala vse tiste stvari, ki so se postopoma realizirale med gradnjo proge Samac-Sarajevo: ustanovitev brigad gradbenih strojev, ustanovitev operativne plansko-evidenčne službe, vzpostavljanje začasnih norm gradbenih strojev, ustanovitev glavne mehanične delavnice, ki bi bila sposobna izvrševati vse vrste popravil gradbenih strojev itd.

Za ureditvijo vseh teh vprašanj na progi Samac-Sarajevo je bilo potrebno mnogo trde in uporne borbe. Tudi na progi Samac-Sarajevo je bilo v začetku stanje precej kritično. Za preko 600 gradbenih strojev ni bilo skoraj nobenih garaž, niti ni bilo mehaničnih delavnic, ki bi lahko takoj popravile defektne stroje. Ni manjši problem ni bil kader. — Strojniki so bili po večini mladinci, ki so končali na progi kratke trimesečne tečaje in jim je torej primanjkovalo mnogo teoretičnega ter praktičnega znanja. Na drugi strani pa tudi tehnično strokovno vodstvo ni imelo skoraj nobenih izkušenj iz preteklosti, da bi lahko to množico gradbenih strojev najrazličnejših

Iztovarjanje tračnic za progo.

nov 131.825 ton raznega materiala in hrane. Tako velike uspehe v izkoriščanju kamionskega parka na mladinski progi je bilo mogoče doseči zato, ker je bilo z uvedbo norm ton-kilometrov lahko po posameznih sekcijah že vnaprej določiti število kamionov za posamezne naloge. Sedaj se je poznal stvarni učinek kamionov in moglo se je tudi na minimum znižati procent praznih voženj. Uvajanje norm je prav tako omogočilo točno evidenco in postavljanje načrtov za izkoriščanje kamionskih parkov na posameznih sekcijah za daljšo periodo.

V analizi dela kamionov na mladinski progi so prav tako zanimive številke, ki govorijo o potrošnji pogonskih sredstev. V avgustu so potrošili na pr. za 18% manj pogonskih sredstev kakor je to bilo določeno po normi. Nove norme ton-kilometrov so torej vplivale tudi na štednjo pogonskih sredstev in na racionalno manevriranje s kamioni. Samo v avgustu je uspelo šoferjem na mladinski progi pridobiti državi (v primeri z normo) 40 tisoč kilogramov bencina, v juliju in juniju po 50.000 kg itd.

Šoferji na mladinski progi niso imeli uspehov samo v izpolnjevanju in preseganju norm ton-kilometrov in v štednji pogonskih sredstev, uspehe so dosegli tudi v čuvanju in ravnanju s svojimi vozili. V vseh sedmih mesecih gradnje proge je bilo dnevno v defektu povprečno samo 10—11 procentov kamionskega parka, dočim je znašal dovoljen procent po 25 odst. 25% od celotnega kamionskega parka. Relativno majhen odstotek poškodb na kamionih je v toliko večji meri uspeh šoferjev na mladinski progi, ker so bile ceste na mladinski progi v zelo slabem stanju in je bilo treba zaradi trase nove proge izvršiti večje število deviacij, kar je naravno oteževalo promet in manevriranje s kamioni.

V zadnjih mesecih gradnje proge so dobili kamioni zelo važno nalogo, da transportirajo poleg ostalega materiala tudi prod za posipavanje nove proge. Da bi se ta naloga čim bolj izvedla, so bile organizirane specialne avto-ekipe po 5—8 kamionov, ki so bile zadolžene samo z eno nalogo, in dobile že vnaprej organizirano delovno silo za natovarjanje in iztovarjanje. Z organiziranjem specialnih avto-ekip se je v veliki meri poboljšalo racionalno izkoriščanje kamionskega parka, kajti kamionom ni bilo treba izgubljati časa za čakanje na delo in z merjavcem zdat z enega na drugi posel. Specialne avto-kolone so odigrale veliko vlogo v končni bitki za posipavanje proge s prodrom in gramozom. Šesta sekcija (Nemila) je izvršila posipavanje svojega dela proge izključno s pomočjo kamionskega parka.

Proga je bila velika šola za tehnično vodstvo kamionskega parka in za šoferje na mladinski progi. Samo z uporabo najboljših metod organizacije in z vsestransko požrtvovalnostjo tehničnih strokovnjakov in šoferjev je mogel kamionski park mladinske proge zadostiti svoji nalogi. Za svoje uspešno delo je dobilo na mladinski progi nad 50 šoferjev udarniško značko, dva med njimi pa sta postala novotarija.

Kljub nekaterim nedostatom, ki so se pojavljali med gradnjo mladinske proge, tako v železniškem kakor kamionskem transportu, lahko ugotovimo, da je predstavljalo reševanje transportnega problema eno najtežjih vprašanj v gradnji proge, hkrati pa tudi enega največjih uspehov. Velike izkušnje, pridobljene v organizaciji transporta na mladinski progi, bomo lahko v veliki meri uporabili pri gradnji drugih objektov, kakor tudi v vsem bodočem razvoju naše transportne službe.

Zaradi hitrega razvoja del na progi so tudi naglo naraščale potrebe po gradbenih strojih in potreba za vzpostavitev osnovne organizacijske strukture za delo s stroji, ki bi bila v stanju z njimi plansko manevrirati in jih racionalno izkoristiti. V ta namen sta bila pri upravi gradilišča osnovana odsek za operativno mehanizacijo in odsek za mehanične delavnice. Znotraj odseka za operativno mehanizacijo so bili osnovani referati za električno strujo, splošno mehanizacijo, mehanizacijo zemeljskih del in referati za planiranje in evidentiranje. Vzpostavljen z osnovanjem odseka za operativno mehanizacijo so bili osnovani referati za mehanizacijo pri vseh enajstih sekcijah, a vsi gradbeni stroji so bili razdeljeni na 54 brigad gradbenih strojev. — Brigadi gradbenih strojev — v jačini 4—8 strojev — je načeloval brigadir, ki je odgovarjal za njihovo pravilno vzdrževanje in izkoriščanje. Istočasno so bile pri vseh sekcijah ustanovljene pomožne mehanične delavnice, ki so na njih izvrševale vsa manjša in leteka popravila. Z ustanovitvijo brigad gradbenih strojev in referatov po sekcijah je dobila operativna mehanizacija na progi svojo osnovno organizacijsko shemo, ki je mnogo pripomogla k nadaljnemu in uspešnejšemu razvoju mehanizacije na progi.

V začetku junija so bile postavljene začasne norme za vse vrste gradbenih strojev, ki so delali na mladinski progi. Kot osnova za normiranje je vzeta količina, ki jo more izvršiti gradbeni stroj za uro dela v razmerju s svojo kapaciteto. Potrebno je bilo mnogo borbe in naporov, da se je moglo za vse stroje na progi postaviti norme, ker so bili ne samo različnih kapacitet, temveč tudi najrazličnejših tipov. Borba za uvajanje in realiziranje začasnih norm za gradbene stroje je trajala ves mesec junij in do sredine julija. V tej periodi se je pokazalo, da so začasne norme realne, da se morejo izpolnjevati in s pazljivostjo in z dobro organizacijo dela tudi prekoračiti.

Vzporedno z razvojem operativne mehanizacije na terenu je v Zemlj naglo rasla in se razvijala tudi glavna mehanična delavnica — eden od prvih podjetij te vrste v naši državi. Na površini preko 40.000 kv. m je zrastle v toku sedemmesečne gradnje proge 19 lesenih objektov, ki so pokrili četrtino zgoraj omenjenega prostora. Največja in za te prilike najmoderneje urejena objekta sta bila glavna montažna in glavna strojna dvorana.

Glavna mehanična delavnica je imela sprva en sam oddelek — motorni —, ki pa je zaradi nedostatka potrebnih strojev in materiala v samem začetku gradnje izvrševal le malo popravil. Šele konec aprila in v mesecu maju se je motorni

oddelek povečal in razširil, da je s svojo produkcijo mogel zadovoljiti vse potrebe mladinske proge. Polg motornega odseka sta bila ustanovljena še oddelek za pomožna in investicijska dela ter mostovni oddelek. Od aprila do meseca oktobra je bilo v motornem oddelku izvršeno 802 popravil gradbenih strojev, mostovni odsek je izvršil vse montaže mostov in prelazov na mladinski progi, odsek za pomožna dela pa je izvrševal vse kovaška, livarska, električna, mizarska in druga pomožna dela, kakor tudi režijska dela pri urejanju in razširjanju same delavnice.

Produkcija glavne mehanične delavnice je bila čisto otežkočena zaradi nedostatka potrebnih strojev, rezervnih delov, raznega materiala, a končno je bilo tudi pomanjkanje strokovne delovne sile. Kljub vsem tem težavam pa je tehnično vodstvo in delavcem uspelo narediti iz delavnice podjetje, ki ima vse perspektive, da še bolj poveča in izboljšuje svojo produkcijo.

Posebni pomen za nadaljnje delo glavne mehanične delavnice je bilo vpeljanje norm za popravilo gradbenih strojev konec septembra. Kot osnova za normiranje je bilo vzeto število ur, ki jih je bilo treba porabiti za popolno popravilo gradbenega stroja. Po tej začasni normi je torej določena skupina delavcev za določeno število delovnih ur morala izvršiti popravilo enega gradbenega stroja. Poleg tega so bile osnovane posebne skupine normirev, ki so spremljale vse detajle dela, beležile vrsto defektov, porabljeni čas itd., da bi se tako čim prej moglo priti do realnih in stabiliziranih norm.

V težkih pogojih razvoja in dela je mehanizacija na mladinski progi v sedmih mesecih izvršila ogromno delo in bila največji pomočnik desetstosev mladih graditeljev. Mehanizacija je najtesneje sodelovala pri vrtanju predorov in skalovitih vsekov, pri gradnji mostov, zemeljskih delih, polaganju tira, drobljenju kamena, mešanju betona in še pri mnogih drugih delih. Od aprila do oktobra so samo buldožeri delali okrog 90.000 ur in za ta čas izkopali preko 5 milijonov kubičnih metrov zemlje. Kompressorji so v 50.000 urah izvrtali okrog 750.000 kub. m po večini skalovitega terena, mešali so v 25.000 urah mešali preko 120.000 kub. m betona, transporterji so v 4000 urah prenesli okrog 100 tisoč kubičnih metrov materiala itd.

Zgraditev mladinske proge v kratkem roku sedmih mesecev je dokaz, kako koristna in ogromna je vloga mehanizacije. Mladinska proga je velik korak v našem bodočem delu na tem področju, kajti izkušnje, pridobljene pri delu z mehanizacijo na mladinski progi, bodo lahko mnogo koristile v naslednjih delih našega petletnega plana.

Kompressorji JA na useku Lašva.

Nad 160.000 graditeljev proge se je udeleževalo fizikturnega življenja

Na mladinski progi se je bolj kakor v katerem koli drugem delu države manifestirala moč in množičnost novega fizikturnega gibanja. Nad 160 tisoč mladincev in mladink — graditeljev proge se je udeležilo fizikturnega dela in dalo znaten prispevek našemu bodočemu razvoju fizikturne. Ogromen del svojega prostega časa je mladina uporabljala za najrazličnejše oblike udejstvovanja na fizikturnem področju za predvojaško izobraževanje. V toku sedemmesečne borbe za izgradnjo proge je bilo po brigadah 43.797 ur jutranje telovadbe, 16.510 fizikturnih ur in več kot 15.000 ur predvojaške vzgoje.

Fizikturno gibanje na mladinski progi je dalo na tisoče novih kadrov. Najrazličnejša športna tekmovanja in fizikturni zletovi so bili stalni spremljevalci mladinskih delovnih zmag in podvigo. V toku sedmih mesecev je bilo na mladinski progi preko 30 masovnih fizikturnih zletov, 5500 tekmovalcev v lahki atletiki, preko 5000 nogometnih tekem, 1700 srečanj v košarki, 9100 tekem v odbojki, 2600 v boksu, 1900 v rokoborbi in preko 25.000 tekmovalcev v šahu.

Veliko število graditeljev mladinske proge iz vrst kmečke in delavske mladine, ki jim je bila fizikultura pred prihodom na progo skoraj nepoznana, je dobilo tamkaj najosnovnejše pojme o posameznih fizikturnih disciplinah, gimnastiki, korakanju, skupinskih nastopih itd. Ti predstavljajo garancijo, da se bo fizikultura po njihovi vrnitvi v domače kraje tudi tamkaj razvila in da jo bodo oni — s pridobljenimi izkušnjami in znanjem na mladinski progi — dvigali na višjo stopnjo.

Tekmovanja za fizikturni znak se je udeležilo 150.000 mladincev in mladink

Da bi fizikultura na mladinski progi v resnici ustrezala svojemu glavnemu cilju in postala množična in vsestranska, se je od vsega začetka polagala največja pažnja tekmovalstvu za fizikturni znak. Za same priprave za tekmovalstvo so pokazale vso resnost, s katero so fizikturna vodstva na mladinski progi hotela dati temu tekmovalstvu kar najbolj zdravo in pravilno osnovo. Ze kmalu po prihodu prvih brigad na progo so bila organizirana po vseh brigadah posebna strokovno-poljudna predavanja o tekmovalstvu za fizikturni znak, v katerih so se graditelji seznanili s samo vlogo tekmovalstva kakor tudi z najosnovnejšimi pojmi o sistemu in predpripravi za tekmovalstvo. Vse brigade so dobile posebno brošuro »Pravilnik o tekmovalstvu«, ki se je predelavala na kolektivnih sestankih in tablice z normami, ki so bile izobešene na stenah barak in so se z njimi mogli seznaniti vsi graditelji. Tekmovalstvo za fizikturni znak se je populariziralo na najrazličnejše načine, eden od njih je bilo tudi izkoriščanje stenočasov za objavljanje različnih člankov o rezultatih tekmovalstva, o najboljših tekmovalcih, objavljanje različnih slik, karikaturn itd.

Iz števila prijavljenih mladincev in mladink za tekmovalstvo za fizikturno značko od aprila do septembra 1947 se jasno vidi, da se je odototek prijavljenih z vsako novo grupo brigad stalno povečeval, prav tako pa se je z odstranjevanjem nekaterih pomankljivosti stalno izboljševala organizacija tekmovalstva. Število prijavljenih tekmovalcev za fizikturno značko v prvi grupi prve izmene znaša 23.845 ali 64 odstotkov od celotnega števila graditeljev te grupe. Število prijavljenih tekmovalcev v drugi grupi prve izmene znaša 66 odstotkov vseh graditeljev, število prijavljenih v prvi grupi druge izmene 72 odstotkov in število prijavljenih v drugi grupi druge izmene je 77 odstotkov vseh graditeljev. Povprečno se je prijavilo za tekmovalstvo za fizikturni znak 70 odstotkov vseh graditeljev, ki so delali na progi od meseca aprila do septembra.

Za tekmovalstvo za fizikturni znak je vladalo na progi veliko zanimanje,

Način tekmovalstva in doseženi rezultati so bili čestokrat predmet neštetihi diskusij in razprav po brigadah. Tekmovalstvo za fizikturni znak je mnogim mladincem in mladinkam pripravilo do tega, da so se začeli resno in sistematično ukvarjati s fizikturno.

Za znak je tekmovalo 40.000 kmečke mladine

Tekmovalstvo za fizikturni znak je prišlo posebno do izraza med kmečko mladino. Od aprila do septembra 1947, je bilo od skupnega števila prijavljenih tekmovalcev 102.167 kmečkih mladincev in mladink — 40.009. Prav tako je tudi delavska mladina, ki do prihoda na progo ni bila v tako velikih meri

ke možnosti za sprovajanje množičnega polaganja norm.

Da bi bila organizacija tekmovalstva postavljena na pravilno osnovo in izvedena v danih pogojih kar najuspešnejše, so bile v okviru brigadnih fizikturnih odborov formirane komisije za fizikturni znak. Komisije so imele nalogo, da spoznajo tekmovalce s sistemom tekmovalstva in da z dobro organizacijo in pripravo tehničnih sredstev omogočijo čim večjo kvaliteto položenih norm.

Polaganje norm za fizikturne znake je bilo na mladinski progi izvršeno večinoma v obliki narodnega petorboja, ki so ga sestavljali proste vaje, metanje granate, tek na 60 in 100 m,

jih je bilo na progi, jih je bilo 210 proglašeni za udarnike, nekateri tudi večkrat. Mladinska proga je po njihovi zaslugi postala velika šola v pripravi za vsot graditeljev v Jugoslovansko armado.

V fizikturnih brigadah so se vzgajali novi fizikturni kadri

Da bi izvršila fizikultura na mladinski progi eno svojih osnovnih nalog in dohela čimbolj množični in vzgojni značaj, je bilo nujno potrebno rešiti vprašanje fizikturnega kadra. Ustvarjanje novega lika fizikturnika, ki bi v celoti odgovarjal naši novi družbeni stvarnosti, je bilo odvisno od vsestranske in temeljite izgradnje vodečega strokovnega fizikturnega kadra. Več tisoč graditeljev, ki je prišlo na progo tako rekoč brez vsakega pojma o fizikturni, se je tu obožilo z osnovnim znanjem in se usposobilo za voditelje fizikture v domačih krajih, kamor ta še do danes ni prodrla.

Vprašanje fizikturnega kadra se je na mladinski progi reševalo v takojimenovanih fizikturnih brigadah, v katerih so bili osnovni fizikturni tečajji. V okviru fizikturnih brigad so dobivali graditelji na tečajjih najosnovnejše teoretično in praktično znanje iz osnovnih fizikturnih disciplin. Fizikturne brigade so delale vsakodnevno po 6 ur fizično, ves ostali čas pa so posvečale teoretičnim predavanjem in praktičnim vajam. Po končanem tečajuji so se vršili v brigadah izpiti iz predmetov, ki so jih predelavali na tečajjih. Znanje, ki so ga pokazali mladinci in mladinke na izpitih, je z ozirom na kratek rok učenja in glede na okolnosti, pod katerimi so se učili, zadovoljivo. 666 tečajnikov je napravilo izpite z odličnim uspehom, 1048 s prav dobrim in 702 z dobrim uspehom. Povprečna ocena tečajnikov iz vseh predmetov je bila 3,90 od 5 mogočih točk.

V sedemesečni borbi za zgradnjo mladinske proge je bilo formirano skupno 16 fizikturnih brigad z 2416 tečajniki. Osnovanje in delo fizikturnih brigad se je pokazalo kot zelo dobra oblika ustvarjanja osnovnih strokovnih fizikturnih kadrov.

Množične fizikturne prireditve so bile pregled moči in znanja fizikturnikov mladinske proge

Od aprila do otvoritve mladinske proge je bilo na progi večje število množičnih fizikturnih prireditev, športnih tekmovalj, fizikturnih zletov, defilejev itd. Vsak izmed njih je predstavljala veliko manifestacijo fizikturnega gibanja mladinske proge,

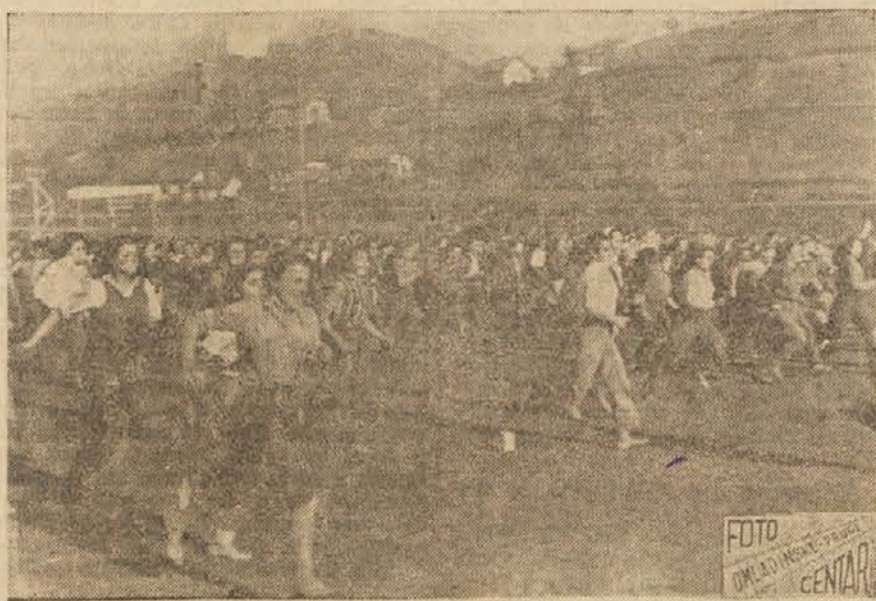
znanja in napredka v posameznih fizikturnih disciplinah in vplivanje novih moči za še boljše in uspešnejše udejstvovanje.

Prva množična prireditev na mladinski progi je bil pomladni cross, ki je predstavljala uvodni korak v fizikturnem življenju graditeljev mladinske proge. Spomladanskega crossa se je udeležilo ogromno število graditeljev. Samo s Prve sekcije se je udeležilo crossa 19 brigad s 3937 udeleženci, s Sedme sekcije 12 brigad z 2847 tekmovalci, z Devete sekcije 18 brigad s 3937 tekmovalci itd. Skupno se je udeležilo pomladanskega crossa 133 brigad z 26.528 tekmovalci ali 78,3 odstotka skupnega števila graditeljev. V pripravah za izvedbo pomladanskega crossa je bilo po brigadah več kot 700 treningov.

Naslednja večja množična prireditev na mladinski progi je bila Titova štafeta ob proslavi rojstnega dne maršala Tita. Titova štafeta je bila velika manifestacija ljubezni graditeljev mladinske proge in ljudstva doline Bosne svojem maršalu. Štafeto so nosili najboljši mladinci in fizikturniki v dolžini 237 kilometrov od Sarajeva do Samca. Na vsej mladinski progi, kjer so nosili tekači štafeto palico, se je v brigadah delo za trenutek ustavilo, mladinci so manifestirali velikega voditelju naših narodov. Na dan predaje palice maršalu Titu so bili po vseh sekcijah prirejeni fizikturni zletovi z defileji. Skupno je bilo ta dan prirejeno 30 fizikturnih zletov z 10.787 udeleženci. Štafeto palico je nosilo 700 najboljših graditeljev in fizikturnikov in 1550 spremljevalcev.

Na vseh tekmovaljih v okviru mednarodnega športnega dneva, ki ni bil samo velika športna prireditev, temveč tudi velika manifestacija enotnosti demokratične mladine — je sodelovalo 801 graditeljev, od tega 658 mladincev in 145 mladink. Od jugoslovanskih brigad se je udeležilo tekmovalstva 416 mladincev in 113 mladink, od inozemskih brigad pa 242 mladincev in 30 mladink. Tekmovalci na mednarodnem športnem dnevu so zastopali 83 jugoslovanskih in 8 inozemskih mladinskih brigad. Po končanem tekmovalstvu so trije prvoplasirani tekmovalci iz posameznih disciplin prejeli diplome.

Zadnja fizikturna prireditev na mladinski progi je bil jesenski cross v začetku novembra. Kakor za pomladanski, tako je bilo tudi za jesenski cross karakteristična množična udeležba graditeljev proge. Jesenski cross je bila velika manifestacija graditeljev-fizikturnikov nad zaključnimi deli izgradnje mladinske proge.

Kakor spomladanskega tako se je tudi jesenskega krosa udeležilo na desetstisoče brigadirjev. — Slika prikazuje kros brigad VII. sekcije.

seznanjena s fizikturno, sedaj aktivno posegla v tekmovalstvo za fizikturni znak. Samo od aprila do septembra je tekmovalo za fizikturni znak okrog 50.000 mladincev in mladink iz raznih podjetij, ustanov in obrt.

V prijavljanju za fizikturni znak mladinke niso dosti zastojale za mladinci, v nekaterih primerih so se celo v večjem številu prijavljale. Ako primerjamo razmerje med mladinci in mladinkami na izgradnji proge, ki znaša 4:1, s številom prijavljenih tekmovalcev za fizikturni znak v drugi grupi druge izmene (od skupnega števila mladine druge izmene 159.864 se je prijavilo za tekmovalstvo za fizikturni znak 82.892 mladincev in 19.275 mladink), vidimo, da so v tej izmeni mladinke relativno močnejše zastopane kakor mladinci. Eden vzrokov za to leži brez dvoma tudi v tem, da je v tem času odšlo večje število mladincev v razne strokovne in ostale tečaje.

Kar se tiče izbire stopnje znaka, za katerega so tekmovali graditelji, se je na mladinski progi že od vsega začetka vodila pravilna linija. Glavna skrb je bila posvečena prijavljanju za bronasti znak in za znak pomladka, z drugimi besedami za dva osnovna znaka. Vključno z brigadami druge grupe druge izmene se je prijavilo za tekmovalstvo za bronasti znak 52.521 graditeljev (51,40% vseh tekmovalcev), za znak pomladka pa 45.015 graditeljev (42,10% vseh tekmovalcev). Za zlati znak se je prijavilo v tem času 760 graditeljev (0,76%), za srebrnega pa 5871 (5,74%). Prijavljanje za fizikturni znak je jasno pokazalo, da se je večina mladine prijavila za osnovne stopnje tekmovalstva, kar popolnoma ustreza sestavi in sposobnostim mladine.

Priprave graditeljev za tekmovalstvo za fizikturni znak so obstojale v vsakodnevnem vežbanju v gimnastiki, z urami lahke atletike, z vežbami in korakanju in pozneje z vežbanjem v streljanju. Tu so igrali veliko vlogo fizikturni inštruktorji, ki so s svojimi predavanji in praktičnimi nasveti ustvarjali širo-

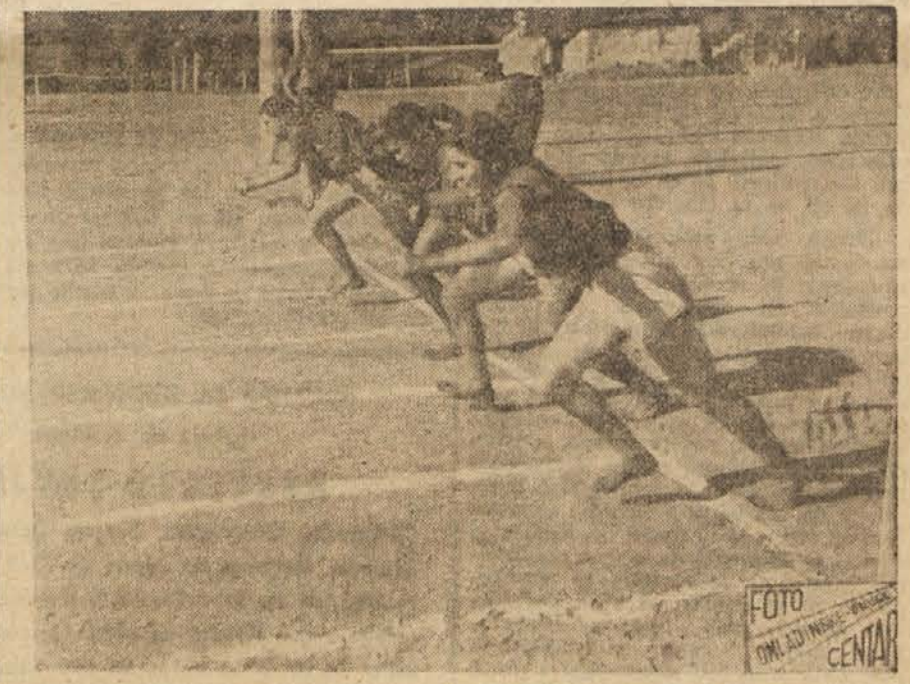
skok v daljavo z mesta ali v višino, in streljanje. Streljanje je bilo pozneje zamenjano s tekmo čez zapreko. Prav tako so polagali norme v plavanju, v kolikor so dopuščale prilike in vreme. V vseh brigadah brez izjeme se je vršilo polaganje norm po enem in istem sistemu — najprej so se polagale lažje in nato šele težje norme.

Iz analize rezultatov polaganja norm za fizikturni znak se jasno vidi, da so dosegle najboljše rezultate brigade, ki so bile obenem najboljše tudi pri fizičnem delu. Tako je n. pr. dosegla najboljšo rezultate v polaganju norm trikrat udarna brigada Narodne milice Srbije, v kateri je vsak tekmovalcev povprečno položil po 14 norm. Prav tako je tudi v mnogih drugih brigadah znašalo število položenih norm po 10 in več povprečno na vsakega tekmovalca.

Od skupnega števila graditeljev mladinske proge (preko 200.000) se je tekmovalstva za fizikturni znak udeležilo okrog 150.000 graditeljev mladincev in mladink, kar pomeni v procentih okrog 70% od skupnega števila graditeljev mladinske proge. Od aprila do novembra 1947 je položeno na mladinski progi preko 720.000 norm, kar povprečno znaša nekaj manj kot 5 norm na vsakega tekmovalca.

Poleg tekmovalstva za fizikturni znak je bila največja skrb posvečena predvojaški vzgoji graditeljev mladinske proge. Na progi je bilo nad 18.000 ur predvojaške vzgoje, v katerih so dobili mladinci osnovno znanje o streljanju (kjer so pozneje z uspehom polagali norme), o korakanju, raznih vežbah in pozdravljanju v stroju itd. Ure predvojaške vzgoje je posečalo 150.000 graditeljev in so imele ogromno uspeha. Samo tekmovalstvo v streljanju je pokazalo, da ima mladinska proga preko 8000 odličnih strelcev.

Da je bil uspeh v predvojaški vzgoji graditeljev mladinske proge tako velik, je nedvomno ogromna zasluga vojaških inštruktorjev, ki so pokazali veliko mero požrtvovalnosti in volje za delo. Od 225 vojaških inštruktorjev, kolikor

Start mladink iz novosadske brigade v teku na 60 m.

IZ DNEVNIKA III. ČETE „CANKARJEVE BRIGADE“

18. julij. — Danes je najpomembnejši dan, kar smo jih do sedaj preživeli na progi. Dosegeli smo najvišjo kubituro v brigadi. V sedmih urah je 40 brigadirjev premetalo 109 m³ materiala. K dobremu uspehu je pripomogla tudi dobra organizacija dela, ki pa je odvisna od sposobnosti komandirja naše čete. Uspeh, ki smo ga dosegli, se nam je zdel skoraj neverjeten. Ko pa smo vse premislili, smo spoznali, da je naš trud pri delu dobro poplačan. Spoznali smo, da je z dobro voljo mogoče marsikaj doseči. Veseli, kot še nikoli, smo se vračali v svoje taborišče in popoldne ni bilo slišati godranjanja, čeprav smo bili zelo utrujeni. Videlo se je, da je z novimi uspehi mladina mnogo bolj vesela in polna novega poleta.

Ko se bomo vrnili v šole, gotovo ne bo med nami mladince, ki se ne bi z veseljem spominjali dela in življenja pri gradnji naše mladinske proge.

21. julij. — Ze zgodaj zjutraj nas je zbudilo: »Jedan, dva!« »Le kaj je spet to?« smo ugibali. »Aha, Beografdanci telovadijo.« To pomeni, da lahko spimo še eno uro. Toda nenadoma se zasliši trobenta dežurnega in že smo vsi zbujeni. Čez pet minut pa smo že na dvorišču pripravljani za telovadbo. Dnevni red je nekoliko drugačen, ker delamo ta teden popoldne. Ob 9. uri imamo kratko brigadno konferenco, nato še nekoliko ure-

jujemo taborišče, potem je ura počitka, kosilo in odhod na delo.

Na terenu, kjer dela III. četa, so zopet minirali. Kdor ni sam videl dela mladine, bi mislil, da je naše delo enolično. Sedem ur kopanja, nalaganja in odvažanja zemlje in kamenja. Mi pa vemo, da je pri delu vedno zabavno in veselo. Zanimivo je, če naložiš samokolnico, nato pa čakati, da ti jo Tončka ali Jožica pripelje nazaj. Čakaš in čakaš, ker pa je čakanje le predlogo, pogledaš in vidiš Tončko s samokolnico na dnu nasipa, kjer se na pol obupano in na pol smeje ozira po pomoči. S praktično uporabo gesla »V slogi je moč« pridejo naše samokolnice zopet na svoja mesta.

Seveda pri vsem tem ne manjka Binčetovega humorja, ki je kriv, da večina naših deklet pride domov veselih in nasmejanih. Po večerji smo imeli kinopredstavo »Lenin oktobra«. Tako je zopet minil dan.

27. julij. — Spimo do 6. ure. Za brigadne zaspance je to največ, kar želijo. Do 11. ure je prosto. Nato pa politični pregled, ki ga je podal brigadni pevec Tratinik Zoran iz II. čete. Po kosilu zopet prosto do 7. ure zvečer. Poiskali smo knjige, pisma in vse mogoče, da se kratkočasimo. Popoldne je ples. Kdo se ne bi parkrat zavrtel?

Ob 5. uri pa je bil za nas velik dogodek. Sprejeli smo avstrijsko mladino, ki je prišla na gradnjo mladinske proge.

Sprejem je bil vesel in priščen. Skupno smo zapeli »Internacional«, čeprav v treh jezikih. Kulturna ekipa iz Beograda pa nam je zvečer prikazala nekaj krajših prizorov in igre »Mladost četov«. Novodošli mladinci so se takoj udomačili in nam pripovedovali o svojem življenju in delu. Vsi smo srečni in želimo, da bi se avstrijska mladina med nami dobro počutila in se na progi tudi marsikaj naučila, kar ji bo pri njenem delu koristilo.

30. julij. — Še dva dni in desetdnevno tekmovalstvo bo zaključeno. Če hočemo izpolniti nalogo, moramo danes in jutri izkopati še 680 m³ zemlje. Vsak dan torej 340 m³. Ali bo šlo? Če se vsi zavezemo, bomo naredili še več. Ni sicer lahko od 280 m³ skočiti na 340, toda pomagali so nam minirji, ki so s svojimi vrtilnimi stroji izvrtali 38 lukenj za miniranje. Ob 9. uri so minirali in potem smo imeli materiala dovolj. Prevažali in nalagali smo s podvojnjo silo. Prevozili smo 89 m³ in tako preseglji normo za 200%. Delalo nas je 81, med nami ni bilo lenuhov. Zato smo prepričani, da bomo častno izvršili nalogo, ki smo si jo zadali.

31. julij. — Zadnji dan desetdnevnega tekmovalstva. Da izpolnimo nalogo, moramo prepeljati še 303 m³ materiala. Če je večeraj brigada prevozila 450 m³, bomo tudi danes nalogo izvršili. Vsi smo sklenili, da storimo, kolikor zmoremo. Srnata za vse, če naloge ne bomo izpolnili. Udarjalj kramp ob kamenje, kopljalj in pripravljaj material, da bodo vozači lahko delali!

Nalogo smo izpolnili in si oddahnili. Morda nam bo že to delo in uspeh prineslo naslov udarne brigade. Brez tega

se V. LMDB »Ivana Cankarja« ne bo vrnila v Ljubljano. Kako bi nas sicer sprejeli in kako veliko bi bilo razočaranje? Ne, tega ne smemo dopustiti! Zato naprej, v borbo za nove zmage, naprej za izgradnjo mladinske proge!

7. avgust. — Pol tedna je že za nami. Materiala imamo še vedno dovolj. Vsi marljivo delamo, celo vztrajni »nevozačiči« so se ojunčili in napovedali boj samokolnic. Po delu pa se je naš nadzornik razjezil, češ da smo pre malo polnili samokolnice. Vse naše prizadevanje, da mu dokažemo, da so samokolnice polne, ni nič pomagalo. V borbo za »svoje« pravice se je vpletla cela četa s komandirjem Petrom in četnim ekonomom, kot drugo najvažnejšo osebo v četi, na čelu. Ko pa je vmes posegel še komandant, so morali voditelji prepria oditi k šefu odseka, da razsodi. Zmagal je nadzornik. Kljub temu smo prevozili 42 kub. metrov ter preseglji normo za 57%.

Popoldanski dnevni red je zopet pospravljanje. Med najvažnejšimi nalogami je vzdrževanje čistote, ker le s čistočo in redom se bomo lahko ubranili raznim boleznim. Zelimo ostati zdravi, da bomo s svojim delom koristili sebi in državi.

8. avgust. — Popoldne smo se po nekaj dneh zopet učili. Naši brigadirji so razvrščeni v razne krožke. Precej se jih uči rušično, ki jo vodi komandir Peter Mravljak. Binča, Moki in Franci obžalujejo, da v brigadi ni nobenega astronoma. Kočno so se zadovoljili tudi s prirodoopisom. Zabrič ali »nemik« deseter 3. desetine se je vključil v krožek angleščine. Iikovni krožek pa ima samo enega člana. Najbolj zastopan pa je zgodovinski krožek. V ta krožek so prišli tudi tisti,

ki jim je drugod spodletelo, da bi čas za študij uporabili za pisanje pisem ali za spanje. Danes smo polagali tudi norme za ZREN v vajah na visoki gredi.

9. avgust. — Pri telovadbi tekmuje-mo. Hladno je. Verjetno to ugaja fizikturnim referentom, ker nas ne bo treba priganjati in prositi, da izvajamo vse vaje. Popoldne se je delo razvijalo precej hitreje kot včeraj. Zopet je zadnji dan desetdnevnega načrta. Izkopati, prepeljati in nabiti moramo še 1771 kubičnih metrov materiala, da dosežemo nalog in presežemo norme za 60%. Naše delo smo morali prekiniti, ker smo razkladali pesek. Pri tem smo zamudili eno uro ter spraznili 3 vagone, t. j. 24 kub. metrov peska.

Ponoči je prispela na progo nova dal-matinska brigada. Nastanila se je pri ljubljanski brigadi, a po odhodu Svicar-jev se bo preselila v našo bližino. Ker je naš teren poleg ljubuške brigade, smo kmalu dobili pomočnike. Pridružil se nam je nekaj Dalmatincev, ki so Tončkini trojki odnesli vse orodje in sami delali.

Zvečer smo na čast švicarski brigadi zakurili taborni ogenj. Sodelovale so tudi beografska, švicarska in ljubuška brigada. Nastopili so znani brigadni pevci in recitatorji. Prireditelj je uspejal. Lep je bil pogled na množico mladine, ožarjene od svetlobe plamenov, ki je plesala kola in se razživala v vsej mladostni sili. Zbrali smo se z raznih strani sveta. Ločl nas jezik, kultura in običaji, vendar pa je v naših srcih ista misel: da v borbi za izgradnjo proge gradimo in uvršču-jemo prijateljstvo in medsebojno pomoč za lepšo bodočnost mladine vsega sveta.

S pravilnim razdeljevanjem živilskih nakaznic čuvamo svoj žitni fond

Razumljivo je da moramo z žitnim fondom najvestneje in varčno ravnati. Država je zagotovila oskrbo vsem tistim potrošnikom, ki sami ne pridajo ničesar z svojo preskrbo, prav tako pa tudi tistim, ki si ne morejo nabaviti živil na prostem trgu. To je predvsem prebivalstvo mest in industrijskih krajev, ki je vezano izključno na preskrbo iz obvezne oddaje. Kdor se na kakršen koli način lahko oskrbuje, ne more biti upravičen do živilskih nakaznic. Po tem kriteriju se sedaj na terenu tudi odločuje, kdo bo dobil nakaznico za moko in kdo ne. Osnovne ljudske množice so ta ukrep naše ljudske oblasti pravilno razumele. Ljudje odobravajo odvzem živilskih nakaznic posameznikom, ki niso nikjer zaposleni, pa kljub temu dobro živijo. Prav tako razume vsak, da ne more živeti na breme našega žitnega fonda n. pr. trgovci ali podeželski obrtniki, ki imajo možnosti, da si živila nabavi na prostem trgu.

Po podatkih ministrstva za trgovino in preskrbo je bilo po zadnjem razdeljevanju živilskih nakaznic izdanih precejšnje število nakaznic več, kot je število potrošnikov, ki so vezani na državni žitni fond. To pa je mogoče samo zaradi tega, ker ljudski odbori niso pravilno tolmačili kriterijev za odvzem ali dodelitev živilskih nakaznic, v drugem primeru pa, ker se sindikalne podružnice ne držijo navodil glede kategorizacije potrošnikov. Kontrolni organi, ki pregledujejo kako ljudski odbori, izdajajo živilske nakaznice, so ugotovili, da so ponekod ljudski odbori pa tudi sindikalne podružnice sicer vedele in poznale navodila ministrstva za trgovino in preskrbo, vendar pa so jih praktično uveljavljali z nevarno mehko in popustljivo. V večini primerov so vzeli kot kriterij za odvzem živilskih nakaznic dejstvo, če je dotični spekulant, lenuh, ali pa samooskrbovanec. Niso pa se ozirali na dejstvo, če se lahko potrošnik sam oskrbi z nabavo živil na prostem trgu.

Pravilna razdelitev živilskih nakaznic zavisi predvsem od točne evidence posameznih ljudskih odborov nad stanjem in gibanjem prebivalstva. Večina ljudskih odborov točne evidence nima ali pa jo vodi zelo pomanjkljivo. Prav tako bi morali imeti ljudski odbori evidenco strukture prebivalstva. Ker pa v večini primerov tega nimajo, največkrat težko izluščijo iz pomanjkljivih podatkov pravilno stališče za dodelitev nakaznic potrošnikom. To se posebno vidi v Ljubljani, kjer je bil dosedanj način dodeljenja nakaznic na rajonih popolnoma mehaničen. Na osnovi potrošniških podatkov, ki so jih ulični poverjeniki predložili terenskim in ti dalje rajonskim ljudskim odborom, je rajonski referent za preskrbo zahteval od MLO-ja določeno število živilskih nakaznic. Ker rajoni niso imeli podatkov, seveda niso mogli niti kontrolirati, če so ta potrdila točna in ali so te številke pravilne.

Drugo zelo važno vprašanje je vprašanje pravilne kategorizacije potrošnikov, ki so zaposleni v različnih podjetjih in ustanovah. Tu imajo glavno nalogo vodstva podjetij in odbori sindikalnih podružnic, ki izdajajo potrdila za vrsto živilskih nakaznic. Ker se je pokazala neenotnost pri presoji kategorije, ki pripada posameznim uslužbencem, so dobila nalogo vodstva podjetij, naj skupaj s sind. podružnico pregledajo izdajanje potrošniških potrdil in jih vskladajo z navodili ministrstva za trgovino in preskrbo. Kontrolni organi so ugotovili, da večina sindikalnih podružnic te revizije ni izvršila, ali pa jo je izvršila skrajno površno, ker pogosto niti odgovorni funkcionarji vodstev ustanov in sindikalnih podružnic niso bili seznanjeni s predpisi, po katerih bi morali izdajati po-

trošniška potrdila. Na splošno je bila tendenca, da sindikalne podružnice svojim članom dodelijo čim višjo kategorijo, pri čemer so se posamezniki izgovarjali, da je dotični s svojim pridnim in vestnim delom zaslužil srednjo ali težko živilsko nakaznico. Tak je primer sindikalne podružnice pri ljubljanski naprozi, pri Gradbenem oddelku MLO, podjetju »Kuvrta« itd. Razumljivo je takšno naziranje popolnoma napačno in dokazuje nepravilen odnos do varčnega ravnanja z državnim žitnim fondom. Sindikalna podružnica lahko predlaga posebno marljivo nameščenca za denarno nagrado, nikakor pa mu ne more kot nagrado za marljivo delo dati potrdilo za višjo kategorijo živilskih nakaznic, ker mu ta ne pripada.

Prav tako je napačno mišljenje predstavnikov nekaterih ustanov, na primer sindikalne podružnice pri naprozi, pri gradbenem oddelku MLO, šefa matičnega urada MLO, da so nameščenci oz. delavci, ki so zaposleni v nadurnem času, upravičeni za to do višjega potrošniškega razreda. Tudi v tem primeru je umestna edino denarna nagrada, nikakor pa ne uvrstitve v višji potrošniški razred. Naproza Ljubljana je na primer za mesec november izdala vsem nameščencem potrdila za SD živilske nakaznice z motivacijo, da opravljajo težka dela pri prekladanju in dviganju vreč ter za bojev. Kontrolni organi so na licu mesta ugotovili neutemeljenost te razlage na primer za poslovalnico naproze na Vodnikovem trgu. Tudi tu so dobili vsi nameščenci potrdila za SD živilske nakaznice, čeprav imajo dva posebna delavca za teža dela, ki upravičeno prejmeta TD dodatne nakaznice dočim ostalih sedem nameščencev nima nobenega posla s težjim delom in tako tudi niso upravičeni do SD nakaznic. Prav isto je stanje v drugih poslovalnicah Naproze.

Kako različno tolmačijo posamezne sindikalne podružnice razvrstitve z potrošniške razrede nam priča dejstvo, da v isti krajevni sindikalni zvezi pri

istem delu prejema uslužbenca različne potrošniške nakaznice. Nujno je, da posamezne zveze izdajo za svoja podjetja enotna navodila, v katero kategorijo spadajo posamezna dela, ki jih opravljajo člani njihove zveze.

Mnogo primerov je, da nameščene ob premetitvi obdrži potrošniško kategorijo tudi na novem službenem mestu, če je bil v prejšnjem v višjem razredu, kar je seveda tudi napačno. To dokazuje, da sindikalne podružnice niso izvedle temeljite kontrole do kakšne nakaznice je kdo upravičen. Tako je na primer pri MLO Ljubljana nek funkcionar, ki je bil na prejšnjem mestu upravičen do TD nakaznice, prejel to tudi več mesecev po premetitvi na drugo mesto, kjer mu pripada samo SD nakaznica. Pri mnogih sindikalnih podružnicah prevladuje oportunistično mišljenje, da bi spreminjanje kategorij povzročilo nezadovoljstvo med člani. Ne znajo pa funkcionarji pravilno razločati teh sprememb in rajši iščejo vse mogoče in nemogoče oportunistične izgovore, s katerimi skušajo zagovarjati nepravilno stališče. Tako so na primer ugotovili kontrolni organi, da je sindikalna podružnica MLO Ljubljana, ki bi morala biti vzor vsem drugim podružnicam, kako je treba pravilno razvrščati nameščenca v potrošniške razrede, izdajala kar 66 nepravilnih potrdil za živilske nakaznice višjega razreda.

Ti primeri nam dokazujejo, da moramo z večjo vestnostjo uvrščati delavce in nameščenca v tisti potrošniški razred, ki jim dejansko pripada. Varčno ravnanje z državnim žitnim fondom nam narekuje najvestneje uvrščanje v potrošniške razrede, narekuje nam, da živilske nakaznice res prejemo samo tisti, ki nimajo možnosti, da si živila nabavijo na prostem trgu. To pa nalaga predvsem veliko odgovornost ljudskim odborom in sindikalnim podružnicam, ki morajo pri razdeljevanju živilskih nakaznic pokazati več vestnosti in odpravljati vse take in podobne pomanjkljivosti.

Dobovčani bodo elektrificirali svojo vas

Nad Trbovljami je majhna vas Dobovec. Prebivalci te vasi so večinoma kmetje. Preteklo nedeljo so se vaščani zbirali pred krajevnim ljudskim odborom in debatirali o obvezi, ki jo bodo dali na množičnem predvolivnem sestanku.

Na sestanku so se vsi obvezali, da bodo popravili cesto od Dobovca do Savskega mostu v Trbovljah ter da bodo s prostovoljnim delom napeljali elektriko v svojo vas, ker hočejo, da do konca petletke pri njih ne bodo več svetile petrolejke.

To dopoldne je prišel iz Trbovelj v Dobovec inženir in naredil načrt za transformatorsko postajo. Do 12. ure je bilo delo že začrtano. Tri ure kasneje pa so prišli stari in mladi na prostor, kjer bo stala transformatorska postaja in zasidili prve krampe in lopate v zemljo ter izkopal temelj postaje.

Z velikim veseljem so delo nadaljevali, saj vedo, kaj bo pomenila elektrika na Dobovcu za njih in za skupnost.

Levec Lado

PETDESET DNI PREDČASNO JE TOVARNA ŠAMOTA V ŠTORAH IZPOLNILA SVOJ PLAN 1947

Dne 12. novembra 1947 ob 20. uri je tovarna šamota v Štorah izpolnila svoj proizvodni plan 1947.

Kljub zastarelemu obratu, težkočam dobav surovin ter motnjam obratovanja po višji sili je delovni kolektiv s pomočjo iniciativnega in izkušnega tehničnega vodstva izpolnil 50 dni predčasno svoj plan proizvodnje v prvem letu Tito-ve petletke, katerega si je zastavil višje kakor je bila predvojna proizvodnja.

DRUŠTVO ZA KULTURNO SODELOVANJE SLOVENIJE Z ZSSR

prireja ob 30letnici Velike oktobrske revolucije

RAZSTAVO SOVJETSKIH SLIKARJEV

Aleksandra Gerasimova, Sergeja Gerasimova, Aleksandra Dejneka in Arkadija Plastova. Razstava bo odprta do 23. t. m. vsak dan od 9. do 20. ure v Moderni galeriji (ob vhodu v Tivoli). Vstopnina je za posameznike 10 din, za kolektivne obiske 2 din. Kolektivne obiske je treba javiti na telefon 24-12 (Miklošičeva 7) od 8. do 12. in od 16. do 18. ure. Skupine nad 30 ljudi imajo polovično vozno.

I. B. Molière: Tartuffe Nova premiera v ljubljanski Drami

Ko je francoski kralj Ludvik XIV., nazvan »sončni kralj«, vprašal znamenitega Boileau-ja, kateri pisatelj je po njegovem mnenju najbolj v čast njegovemu kraljevanju, je ta odgovoril, ne da bi posebno premišljal: »Sire, to je Molière.« Goethe pa je rekel o Molièru, da človek zmeraj znova strmi, ko ga bere. To je poseben človek!... Vsako leto preberemo nekaj njegovih iger... *Cist človek*, to je prava beseda za Molièra; nič ni izkrivljenega, nič popačenega na njem. In ta veličina!... Ugodni kritik La Harpe je zapisal o njem: »Molière je izmed vseh, ki so kdaj pisali, tisti, ki je najbolj opazoval človeka... Molière ni nikoli flin; globok je...«

Jean-Baptiste Poquelin se je rodil v Parizu 1623. leta (Voltaire trdi 1620. leto) kot sin dvorskega tapetnika in stari-narja. Stirinajst let star ni znal nič razen očelov obrti, za katero sta ga starša namenila; znal je tudi nekoliko štiti in pisati. Jean pa ni hotel ostati pri delu svojega očeta, kajti njegov genij ga je klical drugam. Njegov stari oče, ki je bil zaljubljen v komedijo, ga je vzel včasih s seboj v l'hôtel de Bourgogne. Tu se je mladi Poquelin navdušil za umetnost in učenje. Na prigovarjanje starega očeta ga je oče končno le postal v kolegij v nadaljnje izobraževanje. Pozneje je mogel prisostvovati pouku znamenitega Gassendia, ki je poučeval dva dekca premožnejših staršev. Ta ga je seznanil z Epikurjevo filozofijo.

liške družine. Pariz so obiskovale le potujoče grupe. Prva stalna skupina igralcev je bila tista, ki je igrala prve Corneillove komedije okoli leta 1630.

Ko je Molière zapustil kolegij, je zbral nekaj mladih ljudi, ki so imeli talent za deklamacijo, in ustanovil gledališko družino. Igrali so v pariških predmestjih. Skupina se je imenovala l'illustre théâtre. Takrat se je Poquelin odločil, da bo posvetil vse svoje življenje in vse svoje sposobnosti gledališču. Nadel si je igralsko ime Molière.

Naslednja leta je preživel Molière na deželi, potoval od kraja do kraja, igral in pisal svoje prve odrske poizkuse, v katerih se očituje vpliv italijanskega gledališča, in od katerih se je ohranilo le nekaj naslovov. »Kdo ve, kako dolgo bi se trajalo to Molièrovo potovanje, da se ga ni prine de Conti, ki ga je poznal še iz kolegija, spomnil ter mu naklonil svojo zaščito. Molière je igral pred njim nekaj iger, od katerih so zlasti uspeli »Smešne precioze«. Princ ga je hotel napraviti za svojega tajnika, toda na srečo je imel Molière dovolj poguma, da je odbil to častno mesto in ostal zvest gledališču. Princ de Conti je po svojih zvezah dosegel, da je Molière lahko igral pred kraljem. Uspeh mu je omogočil, da se je v svojo grupo stalno naselil v Parizu in igral v gledališču Petit Bourbon. Po dveh letih je dobil dvorano v Palais Royal, kjer je igrala njegova igralska družina do ustanovitve smrti.

V Parizu si je pridobil Molière veliko število pristašev, kakor tudi mnogo sovražnikov. Ti sovražniki so sodili nje-

gove uprizaritve z najostrejšimi merili.

V svojem umetniškem delovanju je stal Molière na stališču življenja. Njegove komedije bi se lahko imenovalle komedije o človeških slabostih. Vse njegovo delo je globoko in pomembna študija človeških strasti. Z velikim zanosom se je posmeoval in s smehom, tem tako učinkovitim zdravilom, sramotil človeške slabosti, zablode, pregrehe, spake, ki jih je nagradila v človeku družbena konvencionalnost in drugi vzroki. Boril se je za pravo, čisto podobo človeka. Bil je v svojem delu do skrajnosti resnično ljuben, dosleden in pogumen. Sodobniki, ki so se čutili prizadete, so se mu silovito maščevali, mu grečili življenje in ga skušali uničiti. Vendar se Molière niti v najhujših stiskah ni odrekal stališču, da mora komedija žigosati in prikazovati slabe človeške lastnosti z vso ostrino in resničnostjo. Molièrova moč je v njegovi trdnji, zdravi in nezmotljivi pameti. V njegovem opazovanju življenja je preprosta in naravna resnica — mo-drost.

Med komedijami, ki jih je Molière napisal, mu je prišel »Tartuffe« največ sovražstva, vzbudil največ zlobe in mu prizadel največ neprilik. Komedijo je napisal zoper svetohlinstvo. Premnogi markizi, precioze, zdravniki, dvorjani so se dobrodušno smehljali njegovim komedijam, čeprav je bila v njih ost naperjena zoper napake, ki so jih imeli sami. Toda svetohlinstvo prikazati na odru, tisto družbeno hinavščino, ki je bila glavni pripomoček za doseg njihovih uspehov, to je bilo preveč. In res so dosegli pri kralju, da je uprizaritve »Tartuffa« prepovedal. Molière je moral spremiti nekaj imen, črtati verze in dokazovati kralju, da posmeh ne velja resničnim čednostim in etičnim vrednotam,

KRATKE VESTI IZ VSE DRŽAVE

Proračunski krediti veljajo le do konca leta. Finančni minister zvezne vlade je izdal odredbo o obveznem proračunu in kvalifikaciji obveznosti iz proračunskih kreditov za leto. Po veljavnih zakon-skih predpisih traja proračunsko leto do 31. decembra, prav tako kakor računsko. Zato proračunski krediti, ki so bili odobreni s proračunom za leto, veljajo le do konca leta in pozneje ni mogoče na njihov račun plačevati računov. Ta odredba velja za vsa državna gospodar-ska podjetja, ustanove in urade zvezne-ke, republiškega in lokalnega pomena. Ta podjetja morajo zaključiti obračune, tako da ne bodo obremenjevala proračunskih kreditov za prihodnje leto. V proračunu za leto 1948. ne sme biti ne-poravnanih obveznosti iz prejšnjih let.

Graditev avtomobilske ceste Beograd — Zagreb. Na beogradskega odseku te ce-ete so doslej zgradili 11 km cestišča. Če bo lepo vreme trajalo še dvajset dni, bo delo končano v dolžini 28 km. V ta namen bo treba še stakovati z granitnimi kockami 4,5 km ceste in betonirati 7 km cestišča. Letos so porabili 10.000 m³ peska, 35.000 m³ gramoz, 7000 ton ce-menta in en milijon kubičnih metrov po-sebnega kamna. Skupna dolžina avto-stra-de Beograd—Zagreb znaša 390 km, medtem ko je sedanja cesta dolga 460 km.

Na Trebinskem polju kopljejo 30 km dolg prekop. Trebinsko polje so začeli meliorirati že v prvih dneh po osvobo-ditvi. Lani so pa začeli med drugim tudi kopati 30 km dolg prekop, ki bo prejel-mal vodo iz reke Trebišnjice. S pomočjo tega prekopa bodo namakali velike površine zemlje. Delo je zelo težavno ker je teren po večini kamenit. Razen tega morajo zvrzati tudi predor pri Arslana-čev-mestu. Doslej so prekopali tri četr-tine tega predora. Hkrati z zgraditvijo prekopa bodo regulirali tudi Trebišnjico. Med Beogradom in Zemunom poglab-

ljajo donavsko strugo. Prejšnji mesec, in sicer 24. je voda v Donavi pri Beogradu upadla na —165, kar je najnižji vodostaj, odkar merijo vodo. Plovba po Donavi je zadnje čase bila mogoča le z lahkim in manjšimi tovornimi ladjami. Zaradi nizke vode, ko se je gladina reke začela ozko-rati za 8 m, je zdaj omogočeno poglablja-nje struge med Beogradom in Zemunom. To delo je potrebno, da bi čim bolj olaj-šali plovbo saj na tem odseku.

Medokrajno tekmovanje za obnovo naselij v Dalmaciji. Letos bi morali v Dalmaciji obnoviti ter zgraditi 10.716 hiš. V začetku je primanjkovalo gra-diva, tako da so do poletja obnovili samo nekaj sto hiš. Da bi se obnovit-vena dela pospešila, so okrajne upra-ve za obnovo naselij organizirale mno-žično sekanje lesa in ustanovljene so bile 4 žage. Ko je bilo zagotovljeno dovolj gradiva, so začeli tudi prirejati tekmovanja med posameznimi okraji. Lepe uspehe so dosegli okraji Split, Brač, Korčula, Makarska itd.

UREDBA O PLAČAH USLUZBENCEV IN NAMEŠČENCEV TRGOVSKIH IN ZADRUŽNIH PODJETIJ

Nova uredba o prejemkih državnih uslužbencev ni uredila plač uslužben-ec in nameščencev državnih trgovskih podjetij, zadrug in množičnih organi-zacij. V ta namen je izšla posebna uredba zvezne vlade. Ta uredba med drugim določa, da bodo prodajalci in nameščenci prejeli raven osnovne plače še doklade v odstotkih glede na promet. Osnovne plače so določene ta-kole: prodajalec 2000 do 2800 din; mlajši gospodarski pomočnik 2600 do 5000 din; gospodarski pomočnik 3.100 do 3.400; starejši gospodarski pomočnik 3.500 do 3.800 in gospodarski poslo-vodja 4.000 do 4.400 din.

„Prešernova knjižnica“ delovnemu ljudstvu

Tudi letos je vzbudila Prešernova knjižnica v vseh krajih Slovenije med našim delovnim ljudstvom veliko zani-manje. Odziv naročnikov je razveseljiv in posebno nekateri kraji so se v tem pogledu odlično izkazali, kar je v nemali meri zaslugi skrbnih poverjenikov.

Z druge strani pa je opaziti, da so posamezni poverjeniki zaostali, ali da število pridobljenih članov ne ustreza dejanskim možnostim, ki se nudijo v po-sameznih krajih, kar pomeni, da so po-verjeniki premalo izkoristili propagandna geela, ki so prav letos pri Prešernovi knjižnici posebno utemeljena in učinkovi-ta. Saj je dejstvo, da na slovenskem knjižnem trgu ni in ne bo knjižne zbirke, ki bi bila tako poceni, kakor so letošnje štiri knjige Prešernove knjižnice, ki sta-najo skupaj samo 65 dinarjev. Če vzame-mo posebej katero koli izmed posameznih knjig, »Koledar OF«, »Spomine na partizanska leta« ali »Nexčev roman v dveh knjigah« »Sirota Stina«, je vsaka zase glede na svoj obseg in ilustrativno opremo vredna po normalnih cenah na knjižnem trgu skoraj toliko, kolikor vse štiri knjige skupaj.

Našem delovnemu človeku se nudi edinstvena prilika, da si za resnično ljudsko ceno nabavi knjige, ki mu bodo ne le v razvedrilno, marveč tudi v pouk, hkrati bodrilo in izpodbuda k razmišljanju o osnovnih vprašanjih naše dobe in velikih pojavi, ki smo jim priča. V tem pogledu nudi sleherna izmed knjig Prešernove knjižnice izredno veliko. Pose-bej je treba opozoriti na pomembnost koledarja OF za leto 1948, ki bo pravo ljudsko berilo z množico političnih, go-spodarskih, poljudnoznanstvenih, kmetijsko-strokovnih in drugih člankov ter z leposlovnimi prispevki iz peresa nekate-rih naših najboljših pisateljev, obenem pa s številnimi ilustracijami.

Glede na pomen, ki ga ima Prešernova knjižnica, je treba opozoriti tudi na nepravilno ravnanje nekaterih kra-jevnih organov, ki nimajo pravilnega raz-umevanja za Prešernovo knjižnico. Tako je na primer v terenu Trstenik v kranj-

skem okraju prevzel organizacijo za sedem okoliških vasi sekretar odbora OF tov. Jože Gregor. Prevzel je bloke za zbiranje naročnikov Prešernove knjižnice, toda čez nekaj dni je vrnil prazne bloke z izgovorom, da je imel esestanek z vaškimi sekretarji in da so na sestanku sklenili, da ne bodo prevzeli nabiranja naročnikov Prešernove knjižnice. V Smedniku je tov. Anton Oblak, sicer član krajevnega odbora OF, vendar pa je odklonil, da bi prevzel naročilne bloke z izgovorom, češ da se bo težko sporazumel s sekretarjem, da bi zbirali naročnike. Pač pa je tov. Ljudmila Roz-man v istem kraju z veseljem sprejela to nalogo.

Pohvaliti pa je treba one poverjenike, ki si po vsej Sloveniji resnično prizade-vajo, da bi zbrali v svojem kraju ali v svojem podjetju častno število naročni-kov. Eden najbolje organiziranih terenov je gotovo tovarna gumijevih izdelkov »Sava« v Kranju, kjer je poverjenik to-variš Zorko Stoodotno dosegel svojo obvezo in jo že znatno prekoračil. Prav tako dobro je organizirana Prešernova knjižnica v tovarni »Istra« v Kranju, kjer je poverjenik tov. Divjak, Priznanje je treba izreci tudi poštovovalnim vod-jem knjigar »Naše knjige« v Kranju, na Jesenicah, v Radovljici, Tolminu, Kam-niku, Brezicah, v Grosupljem, Trzinu in drugih krajih, kjer je zbrano že dokaj lepo število naročnikov Prešernove knjiž-nice.

V novembru se nudi vsakomur zadnja prilika, da se uvrsti v množico naroč-nikov Prešernove knjižnice in si tako zagotovi, da bo kmalu prejel njen letoš-nji knjižni dar. Spriču velikega zana-ma, ki so ga letos pokazale zlasti mnoge elovske vase, je treba kar pohiteti s priglasiom. To velja za poverjenike, prav kakor za posamezne naročnike, ki se lahko priglasijo v vsaki knjižnici »Naše knjige« ali pa naravnost pri Slovenskem knjižnem zavodu v Ljubljani. Kdor se ne bo naročil nemudoma pri poverjeniku ali v najbližji knjižnici, bo pozneje, ko bodo knjige izšle in ga nazorno prepričale o svoji vrednosti, verjetno obžaloval svojo počasnost. Kakor nam sporočajo iz za-ložništva Prešernove knjižnice, so knjige v glavnem že dotiskane in je pričako-vati, da se bodo začele v prvih dneh decembra že dostavljati poverjenikom in posameznim naročnikom.

Novo knjige in revije

- Novi Svet, št. 8, II. let.; izdaja Držav-na založba v Sloveniji za Društvo slo-venskih književnikov; Ljubljana 1947; str. 555—674.
- Priroda, človek in zdravje, mesečnik za poljudno zdravstvo; št. 11-12, leto II.; izdaja ministrstvo za ljudsko zdravstvo LRS; Ljubljana 1947; str. 337—400.
- M. M. Morozov; Viljem Šekspir, za-ložila »Kultura« v biblioteki »Veliki ljudi in njihova dela«; Beograd 1947; str. 145 (v cirilici).
- S. S. Mokuljski; Molijer; založila »Kul-tura« v biblioteki »Veliki ljudi in njihova dela«; Beograd 1947; str. 110 (v cirilici).
- Ustav Saveza Sovjetskih Socialistič-kih Republika; založila »Kultura«, Beograd 1947; str. 82.
- Pedagoški rad, časopis za pedagoška kulturno prosvetna pitanja, št. 7; izdaje Pedagoško-književni zbor; Zagreb 1947; str. 385—448.
- Prosvetni radnik, organ Z. O. SPRJ za Bosno in Hercegovino, št. 7-8; izdaje književni zavod »Oslobodjenje«; Sarajevo 1947; str. 40.
- Vjesnik rada, št. 10, god. II.; izdaje Savezno ministarstvo rada; Beograd 1947; str. 619—707.
- Tvorba, tedenik pro kulturo a poli-tiku, št. 45, Praga 1947; str. 869—888.
- Stidanka, št. 3, berila za mladino od devetega do enajstega leta, Praga 1947; str. 33—48.
- Česky domov, št. 3, Praga 1947; str. 33—48.

Premiera bo v nedeljo, 16. novembra, v naši dram.

T. J.

Vsem sindik. organizacijam!

V zvezi z obvestilom ministrstva trgovine in preskrbe v 'Slov. poročevalcu' z dne 14. novembra 1947 o izdaji potrošniških potrdil za mesec december, obveščamo vse sindikalne podružnice, da bodo Okrajni in Krajevni sindikalni sveti prejeli okrožnico GO GSS najkasneje do 17. t. m.

Urade in ustanove opozarjamo, da vsa obvestila in objave za 'Ljudsko pravico' sprejemamo najkasneje do 12. ure. - Uredništvo.

GLEDALISCE

Drama Nedelja, 16. ob 20: Molière: 'Tartuffe'. Premiera. Izven. Ponedeljek, 17. ob 20: 'Gospa ministrica'. Red Ponedeljek. Sreda, 19. ob 20: Simonov: 'Rusko vprašanje'. Red A. Četrtek, 20. ob 20: Simonov: 'Rusko vprašanje'. Red Četrtek. Petek, 21. ob 20: Molière: 'Tartuffe'. Mladinski abonma. ZSD.

Opera Nedelja, 16. ob 19.30: Massenet: 'Manon'. Gostovanje Ks. Vidaličeve. Izven. Torek, 18. ob 19.30: A. P. Borodin: 'Knez Igor'. Red D. Sreda, 19. ob 19.30: Balet: Stravinski: 'Igra Karla'. Beethoven: 'Prometejeva bitja'. Red Sreda. Četrtek, 20. ob 19.30: Balet: Stravinski: 'Igra Karla'. Beethoven: 'Prometejeva bitja'. Red B. Petek, 21. ob 19.30: Smetana: 'Prodana nevesta'. Zaključna predstava za gimnazije v Postojni in v Kranju.

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ Sreda 19. nov. ob 20: Jurčič-Klemenčič: 'Deset brat'. Četrtek, 20. nov. ob 20: Jurčič-Klemenčič: 'Deset brat'.

SENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE Mestni dom Nedelja, 16. ob 20: Fr. Roš: 'Mokrodolci'.

MALOGLASI

MOTORNO KOLO 'Guzzi' 350 cm. v dobrem stanju, prodam. Vprašajte Vidoviča v hotelu 'Soda'. KURJACA k parni lokomobilu se sprejme takoj. Ponudbe poslati na Tovarno usnja, Smartno pri Litiji. 4549. SOFERJA-MECHANIKA za takojšen nastop sprejememo Državna založba Slovenije, Ljubljana, Mestni trg 36. 4575. DVA KROJASKA POMOČNIKA, dobra, sprejme takoj: Pipan Janez, Jesenice, 161. OSEBA, ki je pomotoma vzela damski dežnik v kmečki sobi, prva loža, v Daj damu, se naproša da letega vrne na blagajni v Daj damu. 1000. IZGUBIL sem med Hrastnikom do Maribora na vlaku št. 517 dne 19. X. t. l. vse moje in zemlje dokumente, Najditelja prosim, da jih vrne na naslov: Pucelj Franc, repatrirance pri 'Senici', Hrastnik. 4866.

Oklic

o razzrtnivi podatkov dosedanjih poizvedb zaradi morebitnih ugovorov zoper te podatke pri osnovanju nove zemljiške knjige za kat. občno Sela v sodnem okraju Nova mesto Od 7. 12. do 21. 12. 1947. bodo na Silih št. 5, vsak delavnik od 9. do 16. ure razzrtni vsakomur na vpogled po dosedanjih poizvedbah ustrezajoče popravljene posestni listi, seznami parcel in lastnikov, zemljiško-knjižna mapa in zapisniki o dosedanjih poizvedbah zaradi osnovanja nove zemljiške knjige za k. o. Sela.

Ob zgoraj navedenem času in poleg tega še 22. 12. 1947. se smejo vlagati ugovori zoper pravilnost ali popolnost posestnih listov in to pisмено ali ustno na zapisnik pri sodnem odposlancu, ki bo ob tem času posloval na kraju razzrtnitve na Silih št. 5. Če bodo podani taki ugovori, se bodo istotam dne 22. 12. 1947. o njih uvedle nadaljnje poizvedbe, h katerim naj tudi brez posebnega vabila pridejo tega dne ob 8. uri osebe, ki so vložile ugovore.

Ves čas razzrtnitve in nadaljnjih poizvedb se smejo pri navedenem sodnem odposlanecu prilaževati tudi obrambne pravice (zastavne pravice, služnosti, prevžitki v smislu odstavka 3 in 4. tukajšnjega oklica z dne 12. 12. 1946, opr. št. 2946-A/2, ki je bil razglašen v Uradnem listu LRS št. 88 z dne 28. 12. 1946. - Okrajno sodišče v Novem mestu.

RADIO

Ljubljana, Maribor in Slov. Primorje DNEVNI SPORED ZA NEDELJO 16. 11. 8.00 Jutrarnji koncert - 8.30 Napoved časa, poročila objava programa in vremenska napoved - 8.45 Ob otvoritvi mladinske proge - 9.00 Prenos otvoritve mladinske proge Samac-Sarajevo - 10.00 Dopoludanski simfonični koncert - 11.00 Slovanske zbornice skladbe - 11.30 Poljudna orkestralna glasba - 12.00 Glasba raznih narodov - 12.30 Napoved časa in poročila - 12.45 Zabavna glasba, mali orkestri in objave - 13.00 Dve pravilici Oskarija Wildea: O srečnem princu in o Sobičnem velikanu - 13.30 Kar si kdo želi - 14.30 Napoved časa, poročila in objava večernega sporeda - 14.45 Igra saksofonist Srečko Dražič, pri klavirju Samo Hubad - 15.00 Oddaja za podožele, vmes ob 15.45 Slovenske narodne peje Slovenski sindikalni kvintet - 17.00 Slovenske narodne peje Tone Kozlevar, na harmoniki ga spremlja Avgust Stanko - 18.00 Po slovenskem svetu v glasbi - 18.30 Liszt: Madžarska rapsodija št. 1 - 18.40 Borodinove in Balakirevlejeve samospjeve peje baritonist Dušan Periot, pri klavirju Dana Perušek - 19.00 Radijski dnevnik - 19.10 Igra Vaški kvintet - 19.30 Napoved časa in poročila - 19.45 Zabavna glasba, mali orkestri in objave - 20.00 Iz opreme sveta - 21.00 Prenos tedenskega zunanje-političnega pregleda iz Beograda - 21.15 Pester večerni spored popularnih melodij - 22.00 Prenos vesti Zvezne postaje iz Beograda - 22.15 Veseli zvoki.

KINO

LJUBLJANA, UNION: Sovjetska pravljica 'Popelka'. Obzornik septembra št. 17. Predstava ob 15, 17, 19 in 21. uri. SLOGA: Češki film 'Dekle z Beskidov', tednik. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. uri. KODELJEVO: Sovjetski film 'Parada I. maja v Moskvi', tednik. Predstave ob 15, 17, 19. uri. SISKKA: Francoski film 'Kavarna v Pristanišču', tednik. Predstave ob 16, 18 in 20. uri. MARIBOR, ESPLANADE: Češki film 'Nikola Šubajr', tednik. GRAŠKI: Češki film 'Čar reket', tednik. CELJE, METROPOL: Češki film 'Nadljudjes', tednik. DOM: Sovjetski film 'Trinajstoricar', tednik. KRANJ, MESTNI: Francoski film 'Otroci paradiza', I. del, tednik. KAMNIK: Francoski film 'Belci valček', tednik. PTUJ: Sovjetski film 'Admiral Nahimov', tednik.

TRGOVSKEGA POMOČNIKA

za samostojno vodstvo 'Industrijskega magazina' išče Tovarna lesovine in lepenke, Podvelka. Ponudbe na gornji naslov. Nastop takoj.

ŽELEZARNA ŠTORE

išče za svojo ekonomijo na Bežigradu pri Celju sposobnega

ekonomoma

ki bi bil obenem upravnik posestva.

Ponudbe z življenjepisom in opisom dosedanje zaposlitve poslati na DIREKCIJO ŽELEZARNE ŠTORE. Plača po uredbi.

Vrvarskega pomočnika, vajenca in dva mikalca konoplje

sprejme takoj VRVARNA 'SINKOVEC', KRANJ

Kupimo

p/salne stroje računski stroji

Ponudbe z navedbo cene, znamke in točnim opisom poslati na

TOVARNO ZA PROIZVODNJO KEMIČNIH IZDELKOV, CELJE

Glavna uprava usnjarske industrije LRS,

Gledališka ulica 5,

takoj potrebuje:

obratnega knjigovodjo, tri strojepiske, več statističnih moči, tri komercialiste in več pisarniških moči.

Iščemo za takojšen nastop samostojno kuharico

za delavsko-uslužbenko menzo.

SLADKOGORSKA TOVARNA LEPENKE IN PAPIRJA, SLADKI VRH, p. št. 113 v Slovenskih goricah.

KINO MOSKVA

prikazuje sovjetski umetniški film iz pomorskega življenja

MORSKI JASTREB

Film o kapitanu Najdamovu in odločnih sovjetskih ljudeh, ki so uničili nemško podmornico.

ZOBNA PASTA USTNA VODA BRIVSKA KREMA KOLINSKA VODA ŠAMPON BRILJANTINA V TUBAH TVORNICICE ZLATOROG MARIBOR

ZVEZA LESNIH ZADRUG, MARIBOR, Partizanska 6, potrebuje naslednje moči: samostojnega vodjo prodaj. oddelka (zahteva se absolutna praksa v lesni stroki), ekonomoma (prednost imajo tisti s trgovsko prakso), pomožnega statističarja in pisarniško moč za prevozni park. Nastop službe takoj. - Plača po uredbi.

Kupimo

kompletni motor za Steyer avto type 200

v dobrem stanju.

Eventuelno tudi samo blok.

Ponudbe poslati na upravo 'Ljudske pravice' pod značko 'Steyer 200'.

Glavni urednik: Ivan Bratko - Naslov uredništva: Kopitarjeva 6 - Uprava Kopitarjeva 2. - Telefon uredništva in uprave: 52-61 do 52-65 - Telefon na ročninskega odd.: 30-30 Telefon oglasnega odd.: 36-85 Štev. ček rač. 60 4045-22

Naproza Ljubljana vrši zamenjavo oljnih semen

(sončnice, bučnice, oljne repice)

proti takojšnji izročitvi pripadajoče količine olja.

Zamenjavo vrše poslovalnice: Rakovnik, Karlovska cesta 2, Viška cesta, St. Vid, Ježica in Zaloška cesta 5. Pridelovalci, pohitite z zamenjavo!

ZAHVALA

Ko smo dne 9. novembra t. l. prekopali naša draga

MIRKOTA ČEPELJNIKA komand. II. bat. D. O., kasneje kapetana XIII. U. B. XIV. div. in

STOJANA GRADIŠKA

poročnika, oficirja za zvezo pri IV. operativni zoni,

smo bili deležni v toliki meri sočustvovanja, da nam je nemogoče izraziti zahvalo vsakemu posebej.

Vsem, ki ste jima na njihovi zadnji poti izkazali čast in priznanje, ki ste jima darovali gomilo cvetja, stotera hvala.

Posebno se zahvaljujemo tov. Kreču in zastopniku IV. Armije za v srce segajoče poslovilne besede.

Vojski za častno stražo in salvo, zastopnikom oblasti rajonov Moste in Siska, množičnim organizacijam KP, OF, Zvezi borcev, ESS, LMS, AFZ, pevcem in vsem, ki ste na kakršen koli način sočustvovali, da smo naša draga na tako časten način pokopali - najiskrenejša hvala.

Ljubljana, 15. nov. 1947.

Zaljučič: Čepeljnik Dora in sorodstvo; družine Gradišek, Kunstler, Černe in Jelnikar.

Gaber:

Podoba Janeza Potokarja

(Nadaljevanje)

Ko ga je gnalo, da se sestane z Levcem in Matijo, se še ni natančno izoblikovalo v njem, kaj hoče. Samo eno je bilo jasno v njem: da je treba vreči oblast, ki mu je vzela mlín, zemljo in pravenstvo na vasi. Kako, mu takrat še ni bilo jasno. Šele pozneje je spoznal, na kakšno pot je stopil in kadar ga je obšel strah, mu je bilo skoraj žal, da se je spustil v to stvar. Seveda ga je tešila tudi misel na pot, ki se mu bo odprla, če se stvar posreči. Ta misel ga je tudi priganjala, da je sam hotel naprej, kljub nevarnostim, ki so mu naganjale strah v dušo. Bil je razdvojen. Po eni strani se je plašil prepada, v katerega lahko zgriži zaradi neprevidnega koraka, po drugi strani pa se je veselil mlina in zemlje, ki jo bo dobil nazaj, ko bo vržena oblast, ki mu je vse to vzela. Zopet bo prvi v vasi, pa ne samo v vasi, med prvimi v okraju, njegova veljava bo večja kakor je bila kdaj koli poprej. To je široka pot, na katero se že splašča stopiti kljub vsem nevarnostim in težavam. Danes se mu je zaradi strahu, ki se mu je vsedel v srce, sicer budila želja, da Matija in Levcec ne bi izvršila svojega sklepa. Saj bi šlo tudi brez tega, se mu je porajalo v mislih. Toda da bi se odrekel poti, na katero je stopil, se ne bi več odločil.

Noč se je vlekla. Legel ni, ker ne bi mogel zaspati. Ostal je v svoji delovni sobi. Čez nekaj časa je prišla žena vprašat, če kaj potrebuje, pa je zarezal nanjo, da je takoj jezno zaloputnila vrata za sabo.

Sel je ven in se vsedel v vrtno lopo. Bila je gluha noč. Še psi se niso nikjer oglašali, le mlín je klopotal onstran potoka: klip klop, klip klop... Potokarju so se raztegnila usta v nasmeh: »Še boš pel menis«, se mu je vzbudila prijetna misel. »Morda ne bo dolgo, pa boš spet moj. Matija in Levcec pravita, da bo najkasneje drugo leto pri nas vse drugače. Potem te znova predelam, da boš večji kakor on v trgu, večji in bolje urejen...«

Mislil so mu zasanjale. Mlín predela, da bo najmodernejši daleč naokoli in zemljo dokupi. Oko mu je begalo po temi. Komaj če se je videlo nekaj korakov naprej, toda on je kljub temu videl veliko več, videl je njive, vrtove, senožitje, videl je svoje in od sosedov. Marsikje so se tuje njive zajedale v njegov svet. To bo dokupil, da bo posestvo zaokrožil.

Mlín je še enakomerno pel: klip klop, klip klop... Potokar je priprl oko in prisluškoval. Ko jih je zopet odprl, je videl luč, ki je kot kresnica migetala ob mlínu.

Najbrže je prišel Luka odpirat zatvor-nice.

Potem je bilo zopet povsod popolnoma temno. Potokar je še dolgo sedel v lopi in štel udarce, kadar je bila ura. Ob eni se je dvignil, da gre v hišo.

V sobi je odprl okno in se naslonil na oknice. »Morda sta se premislila, pa ju ni bilo«, se mu je motalo po možganih. Napeto je prisluškoval, če bi ujel od kje kak glas.

Ob dveh je legel na otomano v delovni sobi. Toda komaj so se mu dobro zaprle oči, ko ga je vzdramil hrup, ki je prihajal nekje iz vasi. Najprej je bilo slisati neko kričanje, nato pa je rezko odjeknilo pet, šest strelov.

Potokar je planil kvišku. Kaj je to? Če sta Matija in Levcec le prišla, pa so ju zasačili miličniki? Spomnil se je onih treh, ki jih je srečal za vasio ko se je zvečer vračal iz trga. Že tedaj ga je nekaj stisnilo, v podzavesti se mu je vzbudil strah: »Morda hudiči kaj vohajo, pa so prišli čakati v zasledo?« Hotel je iti čakati izven vasi, pa ni vedel, odkod bo-sta onadva prišla. Bal pa se je tudi, da sam ne bi padel miličnikom v roke. »Saj ne bodo čez noč ostali v vasi«, si je bil prigovarjal, da se pomiri. Zdaj je naenkrat ves drgetal.

Z vso naglico si je hitel natikati hlače. Čevljev nikakor ni mogel obuti. Šele čez čas je spoznal, da obuva levega na desno nogo.

Ko pa je bil napravljen, pa se mu je naenkrat zazdelo, da bi bilo sumljivo, če bi šel na vas. Sumljivo bi že bilo če bi

šel iz hiše. Na vasi je zopet vse potihnilo in nikjer ni videl prižganih luči. Videti je bilo da je vsa vas spala. Le psi so se zagajali kakor bi hoteli pretrgati verige.

Toda če so onadva ujeli? Morda je kateri ranjen in ni mogel bežati. Kaj če bo povedal se zanj?

Po telesu mu je šla mrzla zona. Spet ga je prišlo da bi šel ven. Zdelo se mu je, da morajo vsak čas priti ponj. Moral bi se nekam zavleči in se skriti.

Toda ostal je neodločen. Bal se je celo skripanja vrat, če bi jih zaprl. Imel je občutek, kakor bi vsa hiša in vsa vas prisluškovala temu skripanju. Ko je šel k oknu, se je jezil na lastne stopinje, ker so se mu zdele preglasne. »Hudič, saj štorčklam, da bom vso hišo prebudil.« Zdelo se mu je, da je žena, ki je spala v sosednji sobi vstala in da sliši njene drsajoče stopinje, ki so se pomikale proti vratom.

Grabila ga je jeza. »Nahurim jo kakor psa, če pride v sobo. Kaj hudiča ji mar, če ne spim.« Toda ni je bilo.

Mislil, da bi utegnili onadva ujeti, ga je čedalje bolj vznemirjala. Dolgo je slo-nel ob oknu in trepetal, kdaj bo zaropotal po vratih. »Kar skozi okno skočim, če pridejo.« se mu je motalo po možganih. »Noč je temna, ne bodo me opazili med drevmem.«

Legel je šele proti jutru. Toda zaspati tudi tedaj ni mogel. Vstal je z svitom. Vse je še spalo. Dolgo je že širil po dvorišču in hlevu, ko je hlapec šele pomolil svojo razkustrano glavo skozi okno svo-

jega golobnjaka. Od začudenja so se mu povečale oči, ko je videl gospodarja že pokonci. »Napravi se, napravi, ne pa da zijaš kakor bik v nova vrata,« ga je nahrnil Potokar. »Ali bom jaz mesto tebe krmil konje?«

Jezno je brcnil mačka, ki se mu je gladil ob noge. Nato je pograbil kamen in naglal sosedove kokoši, ki so se pasle na njegovem. »Hudič jih ne zapira in ne krmil, tako že navsezgodaj brskajo po mojem.«

Zopet je šel v hlev, kjer je pogladil Luco po širokem vratu. Miško je udarjal s kopiti, kot bi prosil, naj pogladi še njega. Potrepljal ga je: »Priden, Miško, priden.« Nato pa je prišel hlapec krmil in Potokar je brez besed odšel nazaj na dvorišče.

Strašno rad bi šel povpraševati, kaj je bilo ponoči. Ljudje so že vstajali. Martinčič se je celo nekam peljal z zapravljenčkom Potokar ga je že hotel poklicati, da ga povpraša, kaj je ponoči streljalo, pa se je zadnji hip premislil, da bi morda bilo preveč sumljivo. Odšel je v hišo.

Nekoliko se je pomiril. »Fantini so streljali,« si je prigovarjal. »Odslej še ponoči ne bo mirus.« Začutil je utrujenost in je legel kar obleden na posteljo.

Toda spal je kvečjemu pol ure. Potem ni mogel več vzdržati. Moral je na vas. Že pri mostu je naletel na gručo žensk. Videti so bile strašno razburjene.

»Če bi ne bila taka tema, bi oba ustrelili,« je rekla ena.

»Bo že prišla vrsta tudi na onega, božji kazni ne bo ušel.«